

ELINVOIMAA KANSAINVÄLISYYDESTÄ

Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen toimintaohjelma

päivitys 2019

SISÄLTÖ

ELINVOIMAA KANSAINVÄLISYYDESTÄ

ETELÄ-POHJANMAAN KANSAINVÄLISTYMISEN TOIMINTAOHJELMA

Päivitys 2019

ISBN 978-951-766-381-6 (nide)

ISBN 978-951-766-382-3 (verkkojulkaisu)

ISSN 1239-0607

Julkaisu B-90

Julkaisuvuosi 2019

Kannen kuva: iStock

Taitto: Jarkko Ruonakoski / Valakia Interactive

Painopaikka: I-print Oy, Seinäjoki

Painos: 300 kpl

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Seinäjoki 2019

Tiivistelmä.....	4
Abstract	5
Esipuhe.....	6
1. JOHDANTO - kohti kansainvälisempää Etelä-Pohjanmaata	8
2. ETELÄPOHJALAINEN YRITYSTOIMINTA JA ELINKEINOELÄMÄ KANSAINVÄLISESSÄ LIIKETOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ	12
2.1. Kansainvälistymisen haasteita	18
2.2. Kansainvälistymisen tukipalvelut	20
3. MAAHANMUUTTO JA KOTOUTTAMINEN.....	22
3.1. Maahanmuuttajien palvelut maakunnassa	28
3.2. Maahanmuuttajien koulutus	30
3.3. Maahanmuuttajat työntekijöinä Etelä-Pohjanmaalla.....	31
3.4. Maahanmuuttajat yrittäjinä	33
3.5. Maahanmuuttajat osaksi yhteisöjä	35
4. TUTKIMUS, KEHITTÄMINEN JA INNOVAATIOITOIMINTA KANSAINVÄLISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ	36
4.1. Eteläpohjalaisten toimijoiden yhteistyö kansainvälistymisen voimavarana	40
4.2. Kansainväliset TKI-hankkeet aluekehittämisen resurssina	42
4.3. Kansainvälisyysosaaminen TKI-yhteistyön edellytyksenä	45

5. KANSAINVÄLISTYVÄ KOULUTUS.....	46
5.1. Varhaiskasvatus	51
5.2. Perusopetus	52
5.3. Lukio	53
5.4. Ammatillinen koulutus.....	54
5.5. Korkea-asteen koulutus	55
5.6. Vapaa sivistystyö.....	57
5.7. Koulutuksen ja osaamisen vienti	58
6. MATKAILU JA KANSAINVÄLISYYS	60
6.1. Ulkomaalaiset matkailijat Etelä-Pohjanmaalla	64
6.2. Ulkomaalaisten matkailijoiden vetovoimatekijät Etelä-Pohjanmaalla	66
6.3. Matkailualan kehittäminen yrittäjyytenä ja elinkeinona	67
7. ETELÄPOHJALAISEN KULTTUURIN KANSAINVÄLISTYMINEN	68
8. KANSAINVÄLISTYVÄT KANSALAISET	74
8.1. Kuntien ystävyyskuntatoiminta.....	78
8.2. Maiden välinen ystävyysseuratoiminta.....	78
8.3. Kansalaistoiminnan rahoitus ja tuki	79
Lähteet	82

TIIVISTELMÄ

Etelä-Pohjanmaalla on vuodesta 2009 lähtien tehty ohjelmallista, koko maakuntaa koskevaa kansainvälistymisen edistämistyötä. Kansainvälistymisen toimintaohjelman vuoden 2019 päivityksessä korostuu tarve edistää maakunnan elinvoimaisuutta eri toimijoiden yhä tiiviimpänä yhteistyönä.

MAAKUNNAN RUNSASLUKUISET PIENET JA KESKISUURET YRITYKSET OVAT EDELLEEN TAKAMATKALLA kansainvälisen liiketoiminnan kehittämisessä ja tarvitsevat tukea erilaisten yhteistyömuotojen löytämisessä, joilla edistetään kansainvälisten yhteyksien luomista. Yhä merkittävämmiksi kansalliseksi ja alueelliseksi haasteiksi myös yritysten näkökulmasta ovat nousseet väestön väheneminen ja ikääntyminen. Kun osaavasta Suomessa asuvasta työikäisestä väestöstä taistelevat kaikki alueet, on painopistettä siirrettävä työperäiseen maahanmuuttoon ja rekrytointi- ja kotouttamisprosessien ja -palvelujen kehittämiseen. Jo maakunnassa asuvien maahanmuuttajien osalta harjoittelupaikkojen löytyminen opiskelijoille ja jo tutkinnon suorittaneille työhön pääseminen ovat keskeisiä kysymyksiä sen kannalta, haluavatko he jäädä maakuntaan ja onko heidän osaamisensa työnantajien käytettävissä. Lisäksi kokemukset siitä miten tervetulleita uudet jäsenet ovat eri yhteisöihin ja miten avoimesti eri kulttuuritaustat hyväksytään vaikuttavat siihen, miten sitoutuneesti kyllään, kuntaan tai alueeseen ollaan halukkaita kotoutumaan ja sitoutumaan.

Tutkimus, kehittäminen, innovaatiotoiminta ja koulutus ovat maakunnan kansainvälistymisen vahvimmat ajurit, jotka sekä vievät eteläpohjalaista osaamista maailmalle että tuovat tietoa, taitoa ja kehittämisideoita alueelle. Niiden kautta maakuntaan tulevalle TKI- ja koulutusrahoituksella on myös taloudellisia ja työllistäviä, etenkin korkeaa osaamista vaativaa asiantuntijatyötä koskevia, vaikutuksia. Matkailuelinkeinon potentiaali Etelä-Pohjanmaalla on vielä osittain löytämättä niin kansallisesti kuin kansainvälisestikin, mutta positiivista kehitystä haetaan vahvasti muun muassa palvelujen digitalisaatiolla, veturikohteiden avulla sekä yritysverkostoja muodostamalla. Kulttuurialojen toimijoilla on paljon henkilökohtaisia kansainvälisiä kontakteja, mutta kattavammalle ja systemaattisemmalle, vaikkapa eri organisaatioiden väliselle kansainväliselle kulttuuriyhteistyölle, on tilaa. Lisäksi muut toimialat voisivat hyödyntää enemmän eteläpohjalaista kulttuuria ja eri taiteenalojen edustajia omassa kansainvälisessä toiminnassaan.

Kotokansainvälistyminen on matalan kynnyksen kansainvälistymistä mikä ei edellytä matkustamista, mutta mahdollistaa toisiinsa kansoihin ja kulttuureihin sekä niiden edustajiin tutustumisen. Ystävyyskunta ja -seuratoiminta ovat matalan kynnyksen tapoja toimia omaehtoisesti kansainvälisessä yhteistyössä. Kansalaisten kansainvälistymistä on mahdollista laajentaa ja tukea erilaisilla rahoitusinstrumenteilla. Toimintaohjelman päivityksen aikana nousi keskusteluun eri yhteyksissä kuntien rooli Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisessä yritysten ja niiden kehittämistoimijoiden, TKI- ja koulutusorganisaatioiden, kulttuurialojen edustajien ja aktiivisten kansalaisten rinnalla.

ABSTRACT

Since 2009, Southern Ostrobothnia has carried out systematic promotion of internationalisation for the entire province. The 2019 update of the internationalisation action plan emphasises the need to promote the vitality of the province through increasingly close collaboration of different actors.

THE NUMEROUS SMALL AND MEDIUM-SIZED COMPANIES ARE STILL LAGGING BEHIND IN THE development of international business and need support to find various forms of collaboration to promote the creation of international connections. In addition, the decreasing and aging population have become major national and regional challenges for businesses. With all regions fighting for skilled population of working age, living in Finland, emphasis must be shifted toward employment-based immigration and the development of recruitment and social integration processes and services. For the immigrants already living in the province, finding internships for students and employment for those who have already completed a degree are important questions with respect to whether they will want to remain in the province and whether their expertise will be at the employers' disposal. In addition, experiences of how welcome new members are in various communities and how openly different cultural backgrounds are accepted will influence the degree of commitment and integration into a village, municipality or region.

Research, development, innovation and training are the strongest drivers of the province's internationalisation that take Southern Ostrobothnian expertise abroad as well as bring knowledge, skills and development ideas to the region. The R&D and education funding that they bring with them to the province also has a financial and employment impact, particularly with respect to specialised work requiring high-level expertise. The potential of the tourism business is still to be found in Southern Ostrobothnia, both nationally and internationally, but a positive development is strongly sought through digitalisation of service, attractive driving forces and creating business networks. Actors in the fields of culture have plenty of personal contacts abroad, but there is still room for more comprehensive and systematic cultural collaboration at an international level, for example between organisations. In addition, other fields could utilise Southern Ostrobothnian culture more thoroughly and the province's representatives of various arts in their international activities.

Internationalisation at home refers to low-threshold internationalisation that does not require travelling but enables learning about other peoples and cultures and their representatives. Similarly, sister municipality and association activities are low-threshold means of working independently under international co-operation. It is possible to extend and support the internationalisation of citizens with various financial instruments. When the action plan was being updated, the role of the municipalities in the internationalisation of Southern Ostrobothnia was brought up in various contexts, parallel to companies and their development activities, R&D and training organisations, representatives of culture and active citizens.

ESIPUHE

Etelä-Pohjanmaalle laadittiin ensimmäinen kansainvälistymisen toimintaohjelma vuonna 2009. Sitä päivitettiin 2014, ja nyt ohjelmaa on jälleen uudistettu. Toimintaohjelma halutaan pitää ajan tasalla olevana käytännön työkaluna, jota maakunnan toimijat hyödyntävät yhteistyössä.

Lasse Anttila
Maakuntahallituksen
puheenjohtaja

Asko Peltola
Maakuntajohtaja

KANSAINVÄLINEN TOIMINTA ON TÄRKEÄ OSA ALUEKEHITTÄMISTÄ. Kuluneen kymmenvuotiskauden aikana on maakunnastamme saatu uusia toimijoita ilahduttavasti mukaan kansainväliseen toimintaan. EU:n tarjoamia resursseja on opittu käyttämään yhä tuloksellisemmin ja monipuolisemmin. Etelä-Pohjanmaan liitto on pyrkinyt olemaan mukana aina silloin, kun aluehallintoviranomaista on tarvittu kumppanina tai suosittelijana.

Hienosta eteenpäinmenosta huolimatta maakunnan kansainvälistämisessä riittää työsarkaa. Yritystemme kansainvälistyminen, alueen TKI-toimijoiden tiiviimpi yhteistyö ja TKI-resurssien kasvattaminen kansainvälisen hanketyön myötä ovat edelleen kärkitavoitteitamme. Teollisuuden ja maa- ja metsätalouden yritysten rinnalla kansainvälistymistä haetaan muun muassa matkailussa sekä maakunnan koulutusorganisaatioiden osaamisen viennissä.

Viime vuosina on voimistunut keskustelu työperäisen maahanmuuton kasvattamisesta Etelä-Pohjanmaalla. Tällä hetkellä hukkaamme mahdollisuuksiamme esimerkiksi ulkomaalaisten opiskelijoiden harjoittelu- ja työpaikkojen osalta. Tarjoamme koulutuksen mutta emme osaa hyödyntää maakunnassa karttunutta osaamista. Tämän asian parantamisessa riittää meillä kaikilla tekemistä. Omaehtoiseen kansainvälistymiseen on tarjolla mahdollisuuksia jo nyt laidasta laitaan. Sitä voidaan laajentaa varhaiskasvatuksessa ja kouluissa, harrastuksissa, yhdistyksissä, järjestöissä, kyläyhteisöissä ja vapaassa sivistystyössä. Näissä voidaan käsitellä erilaisia kansainvälisyyteen liittyviä teemoja, opiskella kieliä, perehtyä tiettyyn maahan ja kulttuuriin, solmia ystävyyskuntasuhteita tai hankkeistaa kiinnostaviin asioihin tutustumista tai niiden kehittämistä. Samalla voimme ”rinta rottingilla” tuoda esille omaleimaista kulttuuriamme ja monipuolista eri taiteenalojen osaamistamme.

Lähes kaikissa ohjelman toimenpide-ehdotuksissa korostuvat alueellisen yhteistyön vahvistaminen ja yhteisten toimintamallien luominen. Pienessä maakunnassa, jossa toimijoita on rajallinen määrä, on viisautta hakea yhteiset nimittäjät ja rakentaa niiden varaan. Kunnat voivat omalta osaltaan pönkittää tätä työtä kytkemällä kansainvälisen yhteistyön elementtejä jo olemassa oleviin tehtäviinsä ja palvelutuotantoon. Etelä-Pohjanmaan liitto toivoo, että tämä toimintaohjelma osaltaan auttaa maakuntaamme ottamaan pitkiä harppauksia meille kaikille tärkeässä kansainvälistymisessä. Kiitämme lämpimästi kaikkia ohjelman päivittämiseen osallistuneita heidän panoksestaan maakuntamme kansainvälistymisen tavoitteiden ja toimenpiteiden päivittämisessä.

TEHDÄÄN YHDESSÄ ETELÄ-POHJANMAASTA AIDOSTI KANSAINVÄLINEN YRITTÄJYYSMAAKUNTA!

1.

JOHDANTO - KOHTI KANSAINVÄLISEMPÄÄ ETELÄ-POHJANMAATA

Kansainvälisyys on yksi Etelä-Pohjanmaan liiton maakuntasuunnitelmassa mainitusta kuudesta arvosta: yrittäjäyys, uudistumiskyky, kansainvälisyys, yhteistyö, yhteisöllisyys ja kestävä kehitys.

1 Etelä-Pohjanmaan tulevaisuuden eväät -
Maakuntasuunnitelma 2040 & maakuntaohjelma 2014-2017

SAMASSA ASIAKIRJASSA KANSAINVÄLISYYTTÄ KUVATAAN MYÖS LÄPILEIKKAAVANA TOIMINTA-periaatteena, jossa korostuvat ihmisten, yritysten, organisaatioiden, sektorien ja toimintatapojen yhteistyö. Kansainvälisyyden nostaminen keskeiseksi arvoksi ja monipuolista yhteistyötä edellyttäväksi toimintaperiaatteeksi kuvaa sen tärkeyttä keinona, jolla Etelä-Pohjanmaa alueena tunnistaa sekä ympäröivän maailman asettamat kehityshaasteet että sen tarjoamat menestysmahdollisuudet. Globalisaatio, globaalin työnjaon muuttuminen, digitalisaatio ja ilmastonmuutos ovat tekijöitä, jotka muodostavat laajemman kehyksen maakunnan tulevaisuudelle ja sen elinvoimaisuudelle. Niiden kohtaaminen edellyttää omien vahvuuksien tunnistamista, kykyä uudistua ja kansainvälistä yhteistyötä¹.

Etelä-Pohjanmaan kansainvälistymisen ensimmäinen toimintaohjelma laadittiin vuonna 2009, yhteistyössä laajan maakunnallisen toimijajoukon kanssa. Samalla tavoin työstettiin uuden ohjelmakauden alussa sen päivitys 2014 ja nyt jälleen 2019 ennakoiden sekä uuden Euroopan unionin ohjelmakauden valmistelua, että tuolloin ajankohtaista kansallisen aluehallinnon muutosta. Päivitysprosessin käynnistämiseksi koottiin aiemmin toimintaohjelmatyöhön osallistuneilta tahoilta arviointipalautetta nykyisestä ohjelmasta minkä jälkeen vuoden 2018 aikana toimintaohjelman päivitystä käsiteltiin teemaryhmien tapaamisissa. Ryhmät pohjautuivat vuoden 2014 toimintaohjelmatyön toteutukselle ja teemoille: yrittäjäyys- ja elinkeinotoiminta (Team Finland EP, ELY), maahanmuutto ja kotouttaminen (Etelä-Pohjanmaan maahanmuuttajaforum; ELY), tutkimus-, kehittäminen ja innovaatiotoiminta sekä koulutus (Kv-Excellence; EP:n liitto), matkailu (liittoon tapaamiseen kutsutut asiantuntijat ja matkailutoimijoiden kehittämisverkosto; EP:n liitto, hankkeet) sekä kulttuuri (liittoon kutsutut asiantuntijat, maakunnallisen kulttuuristrategian työryhmä sekä kuntien kulttuurivastaavat; EP:n liitto). Kansalaisyhteiskunnan teemaa käsiteltiin marraskuun 2018 tapaamisessa mihin oli kutsuttu kaikkien teemaryhmien edustajat kommentoimaan kaikkia teemoja.

Keskeinen havainto sidosryhmille tehdyssä arviointikyselyssä joulukuussa 2017 oli, että kansainvälisen toiminnan eri osa-alueilla on maakunnassa edistytty jopa hyvin, mutta koska kehittämishaasteet muuttuvat, yhteisiä tavoitteita ja keinoja niiden saavuttamiseksi on syytä myös pohtia uudelleen. Työn edetessä keskusteluun nousivat erityisesti maakunnan väestökehityksen negatiivinen ennuste ja sen seuraukset elinvoimaisuudelle, mikäli haasteeseen ei pystytä vastaamaan. Tähän kietoutuvat myös kaikki kansainvälistymisen toimintaohjelman teemat ja kehittämishaasteet. Pienet- ja keskisuuret yritykset ovat maakunnan selkäranka, joka on myös taantumien aikana taannut Etelä-Pohjanmaalla melko vakaat taloudelliset olot ja ylläpitänyt työllisyyttä, mutta kun maakunnan oma väestö vähenee ja ikääntyy, osaavaa työvoimaa on rekrytoitava muualta – jopa ulkomailta. Koska tilanne on Suomessa sama lähes kaikilla alueilla, kilpailu osaajista on kovaa.

Teollisuuden ja tuotannon uudistuminen edellyttävät digitalisaatiota ja investointeja toimialasta riippumatta sekä myös toimintatapojen muutosta ja uutta osaamista. Myös tuote- ja palvelukehityksen, myynnin ja markkinoinnin on oltava jatkuvaa ja innovatiivista. Näitä tukemaan tarvitaan tutkimusta-, kehittämistä ja innovaatioita, missä helpointa on lähteä liikkeelle oman alueen toimijoiden kanssa mutta missä toisaalta paras asiantuntemus onkin ehkä jossakin Suomen rajojen ulkopuolella ja sen tavoittamiseen tarvitaan kontakteja ja kansainvälistä verkostoitumista. Osaamishaasteisiin vastaamiseksi omassa maakunnassa järjestetään koulutusta ammatillisen toisen asteen ja korkea-asteen tutkintoja edellyttäviin tehtäviin, mutta pelkästään tutkinnon suorittavat kantasuomalaiset opiskelijat tai muualta maasta muuttavat työntekijät eivät riitä vastaamaan osaajatarpeisiin. Heidän lisäksi tarvitaan maahanmuuttajia; ulkomaalaisia opiskelijoita, jotka jäävät alueelle töihin valmistumisen jälkeen ja työntekijöitä, joilla joko jo on tarvittava tietotaito ja jotka muuttavat Etelä-Pohjanmaalle työpaikan saatuaan tai joilla on halu kouluttautua ja työllistyä uudella kotialueellaan. Kotoutumisen onnistuminen, siihen saatu tuki ja asenneilmapiiri ratkaisevat miten vahvasti uudet tulokkaat, niin kantasuomalaiset kuin maahanmuuttajatkin, sitoutuvat elämään ja työskentelemään maakunnassa.

Useilla julkisilla toimijoilla on maakunnassa kansainväliseen toimintaan liittyviä tehtäviä, joiden kautta kansainvälistymistä voidaan tukea ja ohjata yhteisten tavoitteiden suuntaan. Maakunnan liiton tehtäviin kuuluvat kansainvälistymisen toimintaohjelmatyö, kansainvälisen

hanketoiminnan tuki (suunnitelmallisuuden lisääminen, toimintaedellytysten parantaminen, yhteistyö- ja rahoitusmahdollisuuksista tiedottaminen, koulutus- ja infotilaisuuksien järjestäminen), Eurooppa-tiedotus ja Botnia-Atlantica -ohjelman tiedotuspisteenä toimiminen sekä hankepartnerin rooli, mikäli rahoitusohjelma sitä edellyttää. TE-toimisto tekee EURES-verkostotyötä. ELY-keskuksen vastuulla ovat maahanmuuton ja kotouttamisen koordinaatio, Team Finland -yrityspalvelukokonaisuus sekä Leader -ryhmien kansainvälinen hanketoiminta. Lisäksi toimijat koordinoivat erilaisia maakunnallisia yhteistyöryhmiä. Kuntien tehtäväalueita on mahdollista kehittää ja resursoida kansainvälisenä yhteistyönä – niiltä jopa odotetaan nykyistä aktiivisempaa ja monipuolisempaa kansainvälistymisotetta.

Kansainvälinen yhteistyö edellyttää verkostoitumista ja tiedonvaihtoa. Maakunnan liitto on mukana Länsi-Suomen maakuntien (Etelä-Pohjanmaa, Pohjanmaa, Keski-Suomi, Satakunta) yhteisessä Brysselin toimistossa, jonka tehtävänä on jäsenmaakuntiensa edunvalvonta, hanketuki ja tiedotus. Sillä on lisäksi ystävyysalueita (Schleswig-Holstein, Hanoi, Louth, Kujawsko Pomorskie) sekä verkostojäsenyyksiä (eHealth for Regions, ERNACT, Merenkurkun neuvosto, AER ja ERIAFF), jotka kytkeytyvät tunnistettuihin kumppaneiden yhteisiin kehittämishaasteisiin tai maakunnan edunvalvontaan.

Euroopan unionin seuraavaa ohjelmakautta 2021–2027 koskevat ratkaisut vaikuttavat suoraan tai välillisesti myös Etelä-Pohjanmaahan: millaisena Iso-Britannian ero Euroopan unionista lopulta toteutuu, minkälaiseksi budjettikehys muotoutuu rahoituksen supistuessa, miten mahdolliset uudet pakolaisaallot pyritään ennakoidaan ja hallitsemaan, millaista sotilaallista yhteistyötä halutaan edistää ja miten siihen varaudutaan, millaisiksi uusi maatalous- ja koheesiopolitiikka lopulta muodostuvat ja miten erilaiset kehittämis- ja rahoituspolitiikan ratkaisut tai -ohjelmat asemoituvat suhteessa Suomeen, sen alueisiin ja toimijoihin. Kansainvälistyminen ei ole itsetarkoitus, mutta globaalissa toimintaympäristössä etelä-pohjalaisenkin priiman tuottamisella on rajansa ilman ulkopuolisia panostuksia. Kehitysketjut, joiden osia väistämättä olemme, eivät ala maakuntarajalta eivätkä pääty sinne. Olemme alueena kulkeneet jo hyvän matkaa kohti kansainvälistymistä, mutta se on saavutettu vasta, kun kansainväliset yhteydet ovat luonteva osa mahdollisimman monen etelä-pohjalaisen arkea niin työssä, opinnoissa kuin vapaa-aikanakin. Vielä emme ole perillä ja paljon mahdollisuuksia on hyödyntämättä.

2. ETELÄPOHJALAINEN YRITYSTOIMINTA JA ELINKEINOELÄMÄ KANSAINVÄLISESSÄ LIIKETOIMINTAYMPÄRISTÖSSÄ

TAVOITE

Nostaa eteläpohjalaisen yritystoiminnan tuottavuutta, aikaansaada uutta yritystoimintaa ja luoda yrityksiin uusia työpaikkoja kansainvälistä kauppaa ja yhteistyötä lisäämällä.

KEHITTÄMISKOhteet

1. Yritysten kansainvälistymisvalmiuksien parantaminen

- digitalisaation hyödyntämisen vahvistaminen myös yritysten kansainvälisen toiminnan tukena
- rahoitus- ja investointimuotojen kehittäminen vastaamaan yritysten konkreetteja tarpeita
- yritysten henkilöstön räätälöity kansainvälistä toimintaa tukeva koulutus
- yritysten ja yrityspalvelujen tarjoajien yhteistyön kehittäminen ulkomaisten työntekijöiden rekrytointiprosessin eri vaiheissa
- kasvuyritysten ja kansainvälistymispotentiaalia omaavien yritysten tunnistaminen ja tukeminen kansainvälistymissuunnitelman laadinnassa ja toteuttamisessa

2. Yritysten kansainvälisen verkostoitumisen tukeminen

- toimialakohtaisten tapahtumien järjestäminen yritysten ja palveluntuottajien kohtaamispaikkana keskinäisen tunnettuuden lisäämiseksi ja yhteistyömahdollisuuksien tunnistamiseksi
- yrityksiä ja kehityspalvelutarjoajia yhteen tuovien kansainvälisten tapahtumien järjestäminen Etelä-Pohjanmaalla
- mahdollisille markkina-alueille suuntautuvien matkojen järjestäminen alueen toimijoiden ja yritysten yhteistyönä tai sellaisille osallistuminen
- yrityspalvelujen tarjoaminen ja kohdentaminen syntyneille yritysverkostoille niiden kehittämistarpeiden mukaisesti

3. Yritysten kansainvälistymispalveluiden kehittäminen

- yrityspalvelujen tuottajien – mukaan lukien tutkimus-, kehitys-, innovaatio- ja koulutuspalvelujen tarjoajat – yhteistyön tiivistäminen
- alueen yrityspalveluiden kokoaminen palvelupoluiksi, niiden kuvaus ja tiedottaminen kansainvälistymisen eri kehitysvaiheissa oleville yrityksille
- alueellisista, kansallisista ja kansainvälisistä kansainvälistymiseen tarkoitetuista rahoitus- ja hankemahdollisuuksista tiedottamisen tehostaminen, kohdentaminen ja hakuneuvonta palveluntarjoajien yhteistyönä
- maakunnallisen työvoimatarpeen ja -tarjonnan kokonaisvaltainen analysointi, tavoitteiden asettaminen ja toimenpiteistä sopiminen ottaen huomioon myös ulkomaalaisten osaajien rekrytoinnin

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

Tiivistetään kansainvälistymisen tukipalvelujen tuottajien yhteistyötä alueella

Tiivistetään kansainvälistymisen tukipalvelujen tuottajien yhteistyötä alueella. Kootaan yritysten kansainvälistymistä tukevat palvelut maakunnallisesti yhteen muodostaen niistä eri kehitysvaiheissa oleville yrityksille soveltuvia palvelupolkuja.

Osana palveluita esitellään myös erilaiset kehittämis-, hanke- ja muut rahoitusmahdollisuudet, esimerkiksi yritysryhmähankkeet, vientirenkait tai EU-tarjouspyyntöihin vastaaminen yhdessä sekä tavat, joilla on mahdollista tutustua mahdolliseen kohdemaahan ja luoda kontakteja, kuten suurlähetystöjen antama tuki tai ministeriöiden kaupanedistämismatkat. Palvelupoluista tiedotetaan asiakaskontakteissa kaikille yrityksille mutta erityisesti niille, millä on vahva kansainvälistymisen ja kasvun potentiaali.

VASTUUTAHOT: Team Finland Etelä-Pohjanmaa, muut yrityspalvelujen tarjoajat, kuntien elinkeinopalvelut

Luodaan yritysten ja yrityspalvelujen tarjoajien yhteistyönä toimintamalli

Luodaan yritysten ja yrityspalvelujen tarjoajien yhteistyönä toimintamalli, joka tehostaa ja selkeyttää kansainvälisten osaajien rekrytointia ja kotouttamista. Malliin sisältyvät esimerkiksi rekrytointitapojen kehittäminen, yritysten välinen yhteistyö rekrytoinnissa sekä kuntien elinkeinopalvelujen välinen yhteistyö rekrytoinnissa yli kunta-, seutukunta- ja maakuntarajojen.

Mallin luomisen osana pohditaan tapoja ottaa monipuolisesti käyttöön maakunnassa jo asuvien ulkomaalaisten opiskelijoiden ja maahanmuuttajien osaaminen, työnantajien osaamisen vahvistamista ulkomaalaisen työntekijän perehdyttämisessä ja uuteen kotimaahan tai uudelle paikkakunnalle asettumisessa sekä kuntien roolia työnantajien tukena myös työperäisten maahanmuuttajien ja heidän perheidensä kotouttamisessa. Malli tukee osaltaan sellaisen yrityskulttuurin luomista, missä kansainvälisyys ja ulkomaalaiset työntekijät ovat luonteva osa yrityksen toimintaa. Mallin käytännön toteuttamisen elementteinä voivat olla esimerkiksi mentoroinnin ja yrityskummitoiminnan kehittäminen, vertaisoppiminen jo kansainvälisesti toimivalta yritykseltä ja kansainvälinen kummitoiminta.

VASTUUTAHOT: Team Finland Etelä-Pohjanmaa, muut yrityspalvelujen tarjoajat, maahanmuuttajien palvelutuottajat, kuntien elinkeinopalvelut, yritykset

Kansainvälistymiseen tähtäävien tapahtumien järjestäminen yritysten ja palveluntuottajien kohtaamispaikkana

Kansainvälistymiseen tähtäävien toimialakohtaisten tapahtumien järjestäminen yritysten ja palveluntuottajien kohtaamispaikkana keskinäisen tunnettuuden lisäämiseksi ja yhteistyömahdollisuuksien tunnistamiseksi esimerkkeinä tutkimustulosten ja innovaatioiden hyödyntäminen, kehittämis-, rahoitus- ja koulutusmahdollisuudet, kansainvälisten osaajien rekrytointi, tuotteiden ja palvelujen sekä niihin liittyvän koulutuksen tuotteistaminen sekä koulutus- ja osaamisvientiin liittyvän yhteistyön mahdollisuudet.

VASTUUTAHOT: Team Finland Etelä-Pohjanmaa, muut yrityspalvelujen tarjoajat, kuntien elinkeinopalvelut, yritykset

2 Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2018-2021

Kuva 1.

Viennin kasvu Etelä-Pohjanmaalla ja koko maassa.

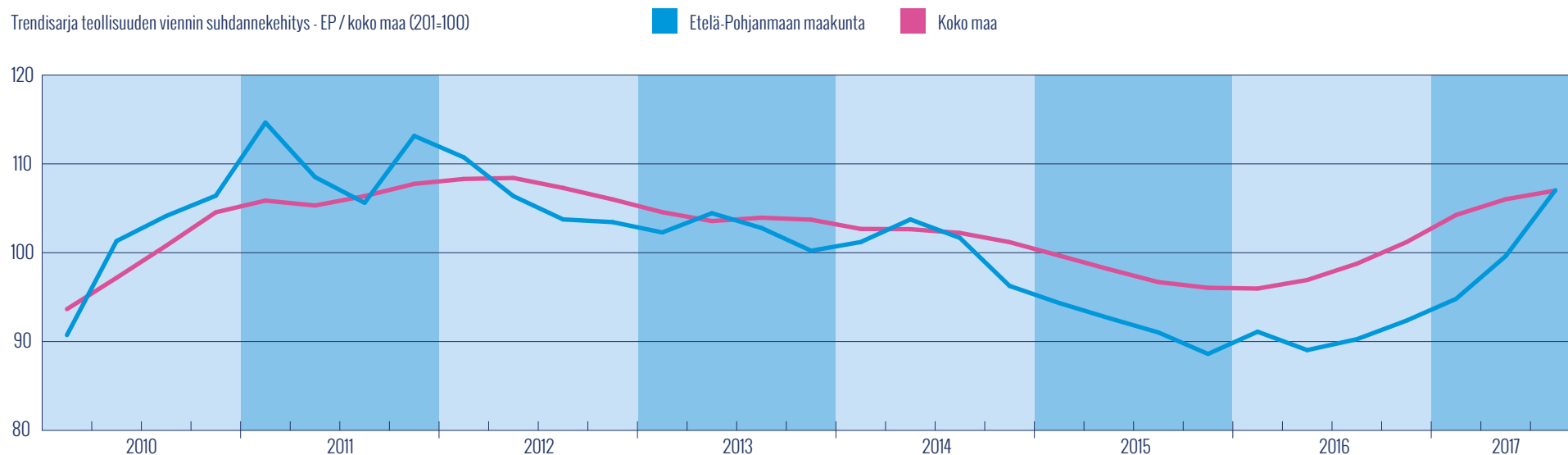
Tilastokeskus, asiakasohjelma.

Miika Laurila, IKEP-hanke A72410 (EAKR)

ETELÄ-POHJANMAAN ELINKEINOELÄMÄN YRITYSTOIMINNAN VAHVAT KLUSTERIT OVAT elintarviketalous, metalli- ja teknologiateollisuus sekä puutuoteteollisuus. Niiltä edellytetään kuitenkin uudistumista, kuten digitalisaatiota, älykkäiden ja energiatehokkaiden järjestelmien rakentamista, resurssitehokkuuden parantamista ja kiertotalouden ratkaisujen käyttöönottoa. Terveysten ja hyvinvointiin liittyvä liiketoiminta, matkailu ja luovan talouden hyödyntäminen tuovat elinkeinoelämään uutta kasvupotentiaalia².

Vienti on niin koko Suomessa kuin Etelä-Pohjanmaallakin lähtenyt kasvuun vuosien 2015–2016 pohjakosketusten jälkeen (kuva 1) maailmantalouden ja Euroopan korkeasuhteiden myötä. Vuonna 2017 viennin arvo oli 598 milj. euroa ja kasvua edellisestä vuodesta oli 9,3 %. Positiivista on, että viennin kasvu on ollut vahvaa kaikissa seutukunnissa. Kuntien elinkeinotoimille marraskuussa 2018 tehdyn kyselyn mukaan vienti on kasvanut erityisesti alihankinta-yrityksissä osin kuntien ja seutukuntien isompien yritysten vanavedessä.

Trendisarja teollisuuden viennin suhdannekehitys - EP / koko maa (201=100)

Vuonna 2018 ensimmäisen 6 kk aikana

viennin arvo nousi

4 %

tuonnin arvo laski

2 %

Vuonna 2017

viennin kokonaisarvo

612 milj. €

tuonnin kokonaisarvo

551 milj. €

Tullin tilaston³ mukaan maakunnan viennin arvo nousi vuoden 2018 ensimmäisen kuuden kuukauden aikana 4 % verrattuna vuoden 2017 lukuihin. Vastaavasti tuonnin arvo laski 2 %. Vuonna 2017 viennin kokonaisarvo oli 612 milj. euroa ja tuonnin 551 milj. euroa. Suomen 20 maakunnan joukossa Etelä-Pohjanmaa on tuonnin arvon suhteen 14. ja viennin arvon suhteen 17.

Etelä-Pohjanmaan elinkeinoelämän vahvuutena on maailmanluokan alihankintaosaaminen. Maakunnan yrityskehitys muodostuu tunnetusti pienistä ja keskisuurista yrityksistä, joille kansainvälinen toiminta on eri syistä haastavampaa kuin suurille yrityksille. Kansainvälistä toimintaa kuitenkin on ja sillä on potentiaalia kasvaa ja kehittyä edelleen, jos yritysten ja niille palveluja tarjoavien julkisten ja yksityisten toimijoiden yhteistyötä voidaan tiivistää ja kohdentaa vastaamaan paremmin yritysten yksilöllisiin tarpeisiin. Huomionarvoista on, että kansainvälisessä kaupassa arvonluonnin logiikka on muuttunut. Kilpailu on kiristynyt ja arvonnäkökulma on hajautunut monimutkaisiin arvoverkostoihin. Lisäksi pelkästään laadulla tai hinnalla ei huipputuotteita saada aikaan vaan yritysten on pystyttävä tunnistamaan muutoksia globaaleissa trendeissä, jotka ovat kuluttajille ja yrityksille entistä tärkeämpiä. Tuotteissa, tarina, merkityksellisyys ja kestävä tuotanto ovat mm. keskeisiä tekijöitä, joihin tulee vastata.

Haasteena on, että Etelä-Pohjanmaan toimialarakenteen teknologia-, automaatio ja palvelu-intensiivisyys on matala, joka ilmenee mm. matalana arvonnäkökulmana. Tavoitteena tulisi olla siirtyminen entistä enemmän tuotannon palveluistumiseen sekä pyrkiminen korkeammalle arvoverkostossa lopputuotteiden tuottamiseen.

20 maakunnan joukossa on Etelä-Pohjanmaa

tuonnin arvon suhteen

14.

viennin arvon suhteen

17.

3 Tavaroiden ulkomaankauppa maakunnittain vuonna 2018 (1-6). Tulli.

4 PK-yritysbarometri, syksy 2018. Alueraportti, Etelä-Pohjanmaa. Suomen Yrittäjät.

Yleiskuvaa pk-yritysten kansainvälisestä toiminnasta antaa Suomen Yrittäjien pk-yritysbarometri⁴ syksyltä 2018, joka kansainvälisen toiminnan osalta kertoo, että

- 20 %:lla eteläpohjalaisista vastaajista on vientiä tai liiketoimintaa ulkomailla, mistä 31 %:lla on suoraa palvelujen vientiä, 40 %:lla suoraa tavaroiden vientiä, 9 %:lla ulkomainen yhteis- tai tytäryritys ja 7 %:lla palkka- tai sopimusvalmistusta
- Kokonaisliikevaihdosta alle 9 % tuli viennistä 43%:lle suoraa vientitoimintaa harjoittavista yrityksistä, 10-49 % liikevaihdosta 32 %:lle yrityksistä ja 50% tai yli 24 %:lle vientiyrityksistä
- Suoraa tuontitoimintaa harjoitti 16 % vastaajista
- Ulkomaisista markkina-alueista tärkein oli muu Euroopan unioni (91 %) kuin Iso-Britannia, mikä oli tärkein yksittäisistä maista (29 %). Muut Euroopan maat kuin EU oli seuraavaksi tärkein markkina-alue (24 %) ja sitä seurasivat yksittäisistä maista Venäjä (21 %), Kiina (18 %) ja USA (11 %).
- Kansainvälistymiseen aikoo seuraavan vuoden aikana panostaa yhtä paljon 66 % eteläpohjalaisista vastaajista, enemmän 9 % ja vähemmän 25 %.

Eteläpohjalaisten yritysten kansainvälistymisen esteinä ovat pitkälti samat seikat kuin niitten kasvun ja kehittämisen. Koska yritykset ovat kooltaan pieniä tai keskisuuria, niiden kehittämisresurssit ylipäättään ovat pienet, ja ellei toiminta ole kasvuhakuista, ei myöskään kansainvälistymisen tarjoamia näköaloja ja mahdollisuuksia pohdita ja selvitetä. Tiukasti toiminnan nykyisen tason mukaisesti mitoitettut resurssit eivät mahdollista oman toimialan ja oman yrityksen kansainvälisten markkinoiden kartoittamista, rahoitusmahdollisuuksien selvittämistä tai edes alueella tarjolla oleviin kansainvälistymistä edistäviin yrityspalveluihin tutustumista puhumattakaan kansainvälisessä toiminnassa tarvittavan yleisen osaamisen kehittämisestä (kielitaito, kulttuurituntemus, toimintaympäristötuntemus, kansainvälisen kaupan pelisäännöt).

2.1. Kansainvälistymisen haasteita

Maakunnan väkiluku on vähentynyt 10 vuoden aikana

1,5 %

(2 905 henkilöä)

Maakunnan työttömyysprosentti

6,6 %

JO PELKÄSTÄÄN SUOMALAISEN YRITYSTOIMINNAN JATKUVUUDEN HAASTEESI SEN KOOSTA, toimialasta ja markkinoista riippumatta on muodostumassa niin valtakunnallisesti kuin alueellisestikin väestön ikääntyminen, osaajien eläköityminen ja väestönkasvun supistuminen. Lisäksi muuttoliike sekä suurempiin asutuskeskuksiin että Etelä-Suomen alueelle laskee muiden alueiden asukasluvua. Tämä koskee myös Etelä-Pohjanmaata jo tällä hetkellä, missä maakunnan väkiluku on viimeisen kymmenen vuoden aikana vähentynyt 1,5 % (2 905 henkilöä)⁵. Muutoksen yksi ilmentymä on se, että kaikkiin avoinna oleviin tehtäviin ei löydy työntekijää. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen marraskuun 2018 työllisyyskatsaus⁶ osoittaa, että työttömien työnhakijoiden määrä on supistunut edellisen vuoden vertailuajankohtaan nähden ja maakunnan työttömyysprosentti on 6,6 % mikä on Manner-Suomen toiseksi alhaisin Pohjanmaan jälkeen. Uudet ja kasvavat yritykset tarvitsevat osaajia ja osaamista mitä maakunnassa ei tällä hetkellä ehkä ole. Siihen voidaan vastata joko uudelleen kouluttamalla työnhakijoita, rekrytoimalla osaajia muualta Suomesta tai etsimällä osaajia ulkomailta. Yrityksen kansainvälistymistä voidaan edistää ja nopeuttaa rekrytoimalla uutta henkilöstöä joko jo maassa asuvien ulkomaalaisten joukosta (opiskelijat, maahanmuuttajat) tai ulkomailta. Ammatillisen osaamisensa lisäksi heidän kielitaitonsa, kulttuurin tuntemuksensa ja verkostonsa vahvistavat yrityksen kansainvälisen toiminnan resursseja, jos niitä osataan hyödyntää.

Digitalisaation ja automaation väistämättömyyttä ja välttämättömyyttä yritysten kilpailutekijänä on vaikea kiertää, mutta niiden käyttöönotto edellyttää toimintatapojen voimakasta uudistamista ja investointeja, missä onnistuminen ratkaisee kehityksen suunnan. Digitalisaatio saattaa olla yrityksen kaiken toiminnan jatkumisen edellytys, mutta se tarjoaa myös uusia mahdollisuuksia vaikkapa kansainvälisen markkina-alueen nopeaan kasvattamiseen ja suurien asiakasryhmien tavoittamiseen ja palvelemiseen edellyttäen, että yrityksen tuotteet ja niihin liitettävät palvelut ovat riittävän laadukkaita.

Digitalisaatio liittyy myös yritystoiminnan kansainvälistymisen tukipalveluiden käyttöön, koska kasvava osa niistä samoin kuin yritysten koulutuspalveluista on sähköisiä (esim. Nordean Trade Portal -verkkopalvelu, Business Finlandin Expert Search -verkkopalvelu,

- 5 Tilastokeskus. Väestömuutokset kunnittain Etelä-Pohjanmaalla 31.12.2017
- 6 Etelä-Pohjanmaa Työllisyyskatsaus marraskuu 2018. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- 7 Etelä-Pohjanmaan strategiset vaikuttamisen kärjet 2019-2020

Team Finlandin *marketopportunities.fi* -verkkopalvelu, koulutustarjoajien webinaari-verkkoluentojen hyödyntäminen) ja yritysten hyödynnettävissä niiden sijaintipaikasta riippumatta.

Suomen pohjoinen sijainti etäällä Euroopan väestö- ja yritystihentymistä on kansallinen haaste, johon voidaan vastata liikenteen nopeita yhteyksiä kehittämällä energia- ja ilmasto-tavoitteet huomioon ottaen. Etelä-Pohjanmaan kannalta tämä on maakunnan asukasluvun ja elinkeinoelämän kasvun ja kehittymisen ehto. Helppo ja nopea ihmisten ja tavaroiden liikkuminen on vetovoimatekijöitä niin työntekijöille, asukkaille kuin yrityksillekin. Kansainvälisen yhteistyön kannalta oleellista on pääradan raideliikenteen kehittäminen osana Euroopan TEN-T-ydinverkkokäytävää, mihin pyritään vaikuttamalla *Verkkojen Eurooppa* (CEF) -ohjelman valmisteluun ja hyväksymiskäsittelyyn sekä komission esitykseen⁷.

Pienille ja keskisuurille yrityksille on useilla palveluntarjoajilla kansainvälistymisen edistämiseen tarkoitettuja kansallisia (innovaatiosetelit, yritysryhmähankkeet) ja kansainvälisiä rahoitus-instrumentteja, mutta niistä tiedottaminen ei aina tavoita yrityksiä riittävän kohdennetusti ja mahdollisuuksia ei siksi osata hyödyntää. Myös Euroopan unionilla on tarjolla erilaisia hanke- ja investointimahdollisuuksia, joista osa soveltuu myös pienemmille yrityksille. Julkishallinnon, TKI-toimijoiden, koulutusorganisaatioiden ja yrityspalvelujen tarjoajien haasteena on järjestää yhteistyössä tiedotus, neuvonta ja rahoituksen hakemisen tuki niin, että se tavoittaa yritykset ja rohkaisee niitä aktivoitumaan mahdollisuuksien hyödyntämisessä.

Saman toimialan, useamman toimialan yhteinen ja jopa aluerajat ylittävä useamman pienen yrityksen verkosto tai yritysklusteri tukee pienten ja keskisuurten yritysten kansainvälistymistä. Se tarjoaa toisaalta kriittistä massaa erilaisten tuki- ja kehittämistoimenpiteiden mahdollistamiseen ja toisaalta keskinäistä tukea, yhteistyötä, yhdessä oppimista ja kokemusten jakamista. Yrityskohtainen riski on pienempi kuin yksin kansainvälisille markkinoille pyrkiessä ja osaaminen vahvistuu niin tuotekehityksessä ja markkinoinnissa kuin muussakin (kansainvälisessä) toiminnassa.

2.2. Kansainvälistymisen tukipalvelut

KANSAINVÄLISTYMISEN TUKIPALVELUJA TARJOAVIA JULKISIA JA YKSITYISIÄ PALVELUNTARJOAJIA on maakunnassa useita ja matalan kynnyksen palvelut ovat kattavia ja monipuolisia. Palveluntarjoajat tekevät myös melko paljon yhteistyötä ja tieto liikkuu heidän välillään nopeasti. Yrityksille palvelut kuitenkin näyttäytyvät sirpaleisina ja niistä tarvitaan lisää kohdennetumpaa tiedotusta vastaamaan yrityksen erityistarpeisiin. Tarvittavien palvelujen luonne riippuu siitä, onko kyseessä kansainvälistymiseen vasta suuntautuva pk-yritys, kansainvälisillä markkinoilla jo toimiva pk-yritys vaiko kansainvälistynyt suurempi yritys alihankintaketjuineen.

Kansainvälistymisen tukipalveluja yrityksille tarjoavat kuntien elinkeinopalvelujen ja seutukunnallisten yrityspalvelujen lisäksi maakunnallisesti

- Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus: tarjoaa erilaisia yritysten kehittämispalveluita, ja kehittämisavustuksia sekä maaseudun yritystukea, mitä kaikkea voidaan hyödyntää yritysten palvelukokonaisuuksissa niiden pyrkiessä kansainvälisille markkinoille tai jo toimiessa siellä
- Team Finland Etelä-Pohjanmaa: osa kansallisesti toimivien Business Finlandin ja Team Finlandin toimintaa, joka alueellisesti tuo yhteen kansainvälistymis- ja rahoituspalvelujen tuottajat; alueellinen koordinaattori Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
- Etelä-Pohjanmaan kauppakamari: palveluina jäsenyrityksille kansainvälistymisneuvonta (ulkomaankauppa, verkostot, ulkomaisen työvoiman palkkaaminen), kv-jeesaajat, vientikaupan asiakirjat ja muut vahvistukset, vientikilta-verkosto
- Etelä-Pohjanmaan yrittäjät ry: kansainvälisyys toiminnan läpimenneena

Aluerajat ylittävä tuki ja yhteistyö Pohjanmaan maakunnan kanssa:

- Merinova: energiateknologiaan liittyvät hanke- ja kehittämispalvelut
- VASEK – Vaasan seudun kehitys Oy: elinkeinoneuvonta, seudun kehittämistoiminta ja markkinointi
- Viexpo: pk-yritysten palvelut vientipolun eri vaiheissa osana Team Finland Pohjanmaan toimintaa ja Pohjanmaan ELY-keskusta

Kansalliset verkostot:

- Business Finland: Tekesin ja Finnpron yhdistymisen jälkeen yritysten kansainvälistymistä tukeva organisaatio, joka tarjoaa kasvu-, kehitys-, rahoitus- ja verkostoitumispalveluja
- Team Finland: yrityksille kansainvälistymispalveluja tarjoavien julkisten toimijoiden verkosto, johon kuuluvat työ- ja elinkeinoministeriö, ulkoministeriö, opetus- ja kulttuuriministeriö, Business Finland, Suomen Teollisuussijoitus, ELY-keskukset, Patentti- ja rekisterihallitus, Suomalais-venäläinen kauppakamari, Suomalais-ruotsalainen kauppakamari, Teknologian tutkimuskeskus VTT, Finnfund, Finnpartnership sekä Suomen kulttuuri- ja tiedeinstituutit
- Finncham Network – Keskuskauppakamarin koordinoima yritysten kansainvälisen toiminnan tukiverkosto

Kansainväliset verkostot:

- ENN – Enterprise Europe Network: yritysten kansainvälistymisen ja innovaatiotoiminnan tukeminen; alueellinen vastuutaho Into Seinäjoki
- EURES – European Employment Services: eurooppalainen työnvälitysverkosto; alueellinen toimija Etelä-Pohjanmaan TE-toimisto
- Kauppakamarien kansainvälinen toiminta: ICC ja WCN
- Ulkoministeriö – kauppapoliittinen vaikuttaminen ja markkinoillepääsy, yhteyksien luominen, tietopalvelut, rahoitusmahdollisuudet kehittyvillä markkinoilla
- Suomen edustustot – tietoa asemamaiden liiketoimintamahdollisuuksista ja arvovaltapalvelut elinkeinoelämän suhteiden luomisen tukena

3.

MAAHANMUUTTO JA KOTOUTTAMINEN

Kuva: BigStockPhoto

TAVOITE

Integroida maakuntaan muuttavat ulkomaalaiset henkilöt osaksi suomalaista yhteiskuntaa ja eteläpohjalaista elinympäristöä vahvojen positiivisten veto- ja pitovoimatekijöiden avulla.

KEHITTÄMISKOHTEET

1. Maahanmuuttajien kotouttamispalvelujen kehittäminen

- palvelujen kattavuuden ja saatavuuden varmistaminen maakunnallisesti, ohjauksen, tuen ja neuvonnan saannin varmistaminen kotoutumisen eri vaiheissa
- henkilökohtaisten kotoutumissuunnitelmien ja palvelupolkujen laadinta ja päivittäminen jatkumoiksi, missä nopea integroituminen on mahdollista
- kuntien kotouttamisohjelmien aktiivinen päivittäminen ja palveluketjujen arviointi eri yhteistyötahojen kanssa mukaan lukien kolmannen sektorin toimijat
- suomen kielen koulutuksen kehittäminen ja intensiivikoulutukseen ohjaaminen, tiivis yhteistyö yritysten ja organisaatioiden kanssa suomen kielen opetuksen yhteydessä
- maakunnassa jo asuvien maahanmuuttajien osallistaminen kotouttamistyöhön
- digitaalisen kotouttamismateriaalin tuottaminen eri kieliversioina

2. Maahanmuuttajien työllistymisen ja yrittäjyyden tukipalvelujen vahvistaminen

- yksilöllisten koulutuspolkujen rakentaminen vastaamaan koulutustarpeita hyödyntäen koulutusjärjestelmän erilaisia mahdollisuuksia ja pyrkien ottamaan huomioon alueen osaamistarpeet
- maahanmuuttaja-, yrityspalvelutoimijoiden ja yritysten yhteistyön kehittäminen työllistymisen tukemiseksi ja jo hankitun osaamisen monipuoliseksi hyödyntämiseksi
- potentiaalisten yrittäjien tunnistaminen, yrittäjyyteen kannustaminen ja tukeminen sekä yrittäjätoiminnan tuki eri vaiheissa: yrittäjyyttä harkitseva, yrittäjyyttä aloittava ja yrittäjänä toimiva henkilö
- yritysten tuen ja neuvonnan vahvistaminen ulkomaalaisten työntekijöiden rekrytoinnissa maakunnan toimijoiden yhteistyönä
- maakunnallisen maahanmuuttostrategian laatiminen ja yhteisen tahtotilan kirjaaminen

3. Kansalaisyhteiskunnan roolin vahvistaminen maahanmuuttajien integroimiseksi osaksi yhteisöjä

- kolmannen sektorin toimijoiden kannustaminen maahanmuuttajatyöhön
- tapahtumien hyödyntäminen kantaväestön ja maahanmuuttajien luontevina kohtaamispaikkoina
- kulttuurin ja kulttuuristen elementtien hyödyntäminen ryhmiä yhdistävinä tekijöinä

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

Maakunnallisen maahanmuuttostrategian laatiminen ja yhteisen tahtotilan kirjaaminen

Maakunnallisen maahanmuuttostrategian laatiminen ja yhteisen tahtotilan kirjaaminen tehostamaan ja selkeyttämään maahanmuuttajien kotouttamisen, kouluttamisen sekä työllistymisen ja yrittäjyyden tukemisen palveluiden järjestämistä sekä tukemaan yrityksiä ja organisaatioita ulkomaalaisen työvoiman rekrytoinnissa aloille ja tehtäviin, joilla maakunnassa on osaajavajetta.

VASTUUTAHOT: Etelä-Pohjanmaan liitto, kunnat, ELY-keskus, oppilaitokset, yritykset ja niiden palvelutuottajat

Arvioidaan tarjottavat maahanmuuttajapalvelut ja luodaan maakunnallinen toimintamalli

Arvioidaan alueella tarjottavat maahanmuuttajapalvelut ja luodaan sen pohjalta maakunnallinen toimintamalli, jolla varmistetaan palvelujen kattavuus ja saatavuus kotoutumisen eri vaiheissa mukaan lukien työperäiset maahanmuuttajat ja heidän perheenjäsenensä sekä henkilöt, jotka eivät saa koulutuksen tai työllistymispalveluiden kautta tukea kotoutumisessa.

Osana palvelunmallia pohditaan myös mahdollisuuksia tehostaa maahanmuuttajille kohdennettavaa tiedotusta olemassa olevista palveluista ja kotoutumisen tuesta.

VASTUUTAHOT: ELY-keskus, kunnat, oppilaitokset, muut maahanmuuttajapalveluiden tuottajat, yhdistykset ja järjestöt, yritykset

Kuntien kotouttamisohjelmien päivittämisen yhteydessä arvioidaan sisältyvät palveluketjut

Kuntien kotouttamisohjelmien päivittämisen yhteydessä arvioidaan niihin sisältyvät palveluketjut eri yhteistyötahojen kanssa.

Samalla pyritään vahvistamaan niissä kolmannen sektorin toimijoiden sekä kunnassa tai alueella jo asuvien maahanmuuttajataustaisten henkilöiden aktiivista roolia hyödyntäen heidän kokemus- asiantuntijuuttaan, kielitaitoaan ja kulttuuri-tuntemustaan.

VASTUUTAHOT: kunnat, maahanmuuttajien palvelutuottajat, yhdistykset ja järjestöt, kunnassa tai alueella jo asuvat maahanmuuttajat

Maahanmuuttaja- ja yrityspalvelutoimijoiden sekä yritysten yhteistyön kehittäminen maahanmuuttajien työllistymisen tukemiseksi

Maahanmuuttaja- ja yrityspalvelutoimijoiden sekä yritysten yhteistyön kehittäminen maahanmuuttajien työllistymisen tukemiseksi (ks. *osan Yritystoiminta ja elinkeinoelämä kehittämis-ehdotuksia*).

Osana mallia tarkastellaan myös toimenpiteitä, joilla potentiaaliset yrittäjät tunnistetaan kotoutumisen eri vaiheissa ja eri palvelujen yhteydessä (alkukartoitus, kotoutumissuunnitelman laadinta, opiskelu, työelämä), sekä pohditaan mahdollista erityistä tukea yrittäjyyteen kannustamisessa ja yrittäjätoiminnassa eri vaiheissa (yrittäjyyttä harkitseva, yrittäjyyttä aloittava ja yrittäjänä toimiva henkilö).

Omaehtoisen kansalaistoiminnan ja kolmannen sektorin roolia vahvistetaan esimerkiksi kotouttamisohjelmien päivityksen ja maahanmuuttajien palvelujen kehittämisen yhteydessä maahanmuuttajien integroimiseksi osaksi yhteisöjä kannustamalla esimerkiksi yhdistyksiä ja järjestöjä, kuten urheiluseurat, harrastusyhdistyksset, kylä- ja asukasyhdistyksset, ystävyysseurat kohdentamaan toimintaansa myös maahanmuuttajataustaisille henkilöille.

Lisäksi muun toiminnan ohella järjestettävät tapahtumat tarjoavat luontevia mahdollisuuksia eri väestöryhmien kohtaamiseen ja yhteiseen toimintaan.

Kulttuurisia elementtejä, kuten ruoka, eri taidemuodot ja käsityöt, on helppo hyödyntää yhdistävinä tekijöinä.

VASTUUTAHO: kunnat, maahanmuuttajapalvelujen tuottajat, kolmannen sektorin toimijat, jo kunnassa tai alueella asuvat maahanmuuttajat

Vuoden 2017 lopulla Etelä-Pohjanmaalla asui

3 150

ulkomaan kansalaista

8 Kansalaisuudet Etelä-Pohjanmaalla 2017. Tilastokeskus

9 Väestörakenne, Väkiluku sukupuolen mukaan alueittain sekä väestömäärän muutos 31.12.2017. Tilastokeskus

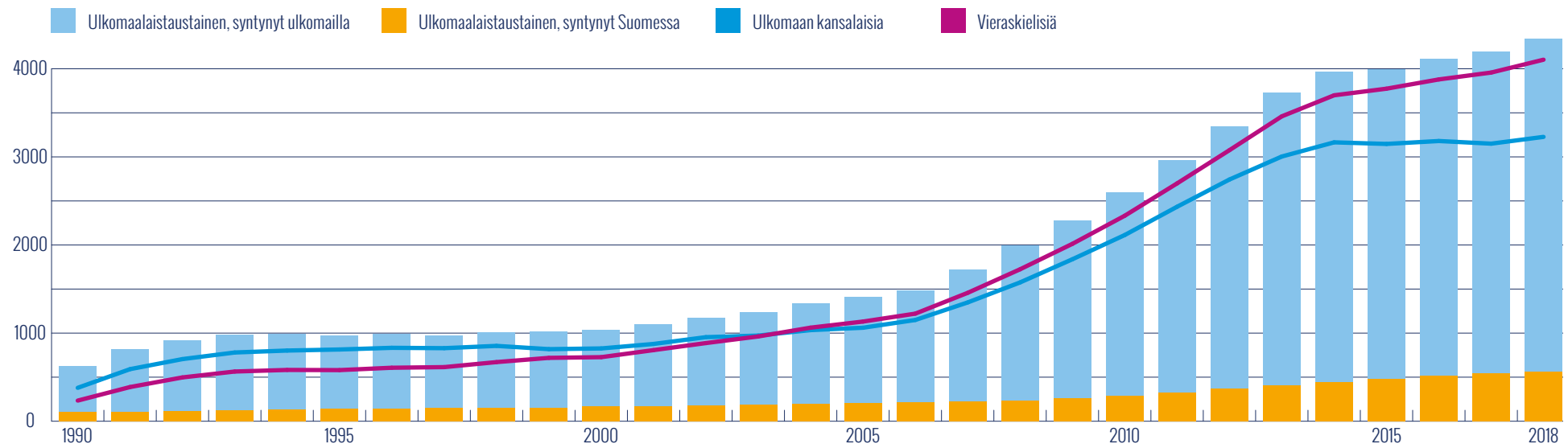
10 Ulkomaalaistaustaisten osuus maakunnittain 2017. Tilastokeskus.

Kuva 2. Ulkomaalaistaustaisten väestöryhmien kehitys Etelä-Pohjanmaalla 1991-2017. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

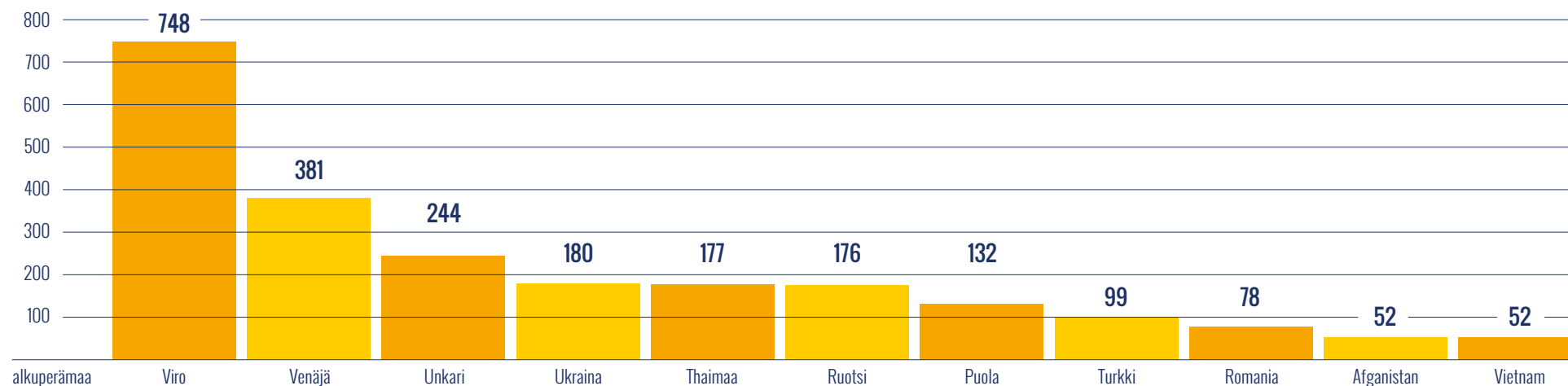
KUN ETELÄ-POHJANMAALLA KESKUSTELLAAN MAAHANMUUTOSTA, VIITATAAN LÄHES POIKKEUKSETTA työhön perustuvaan maahanmuuttoon. Maahanmuuttaja voi tulla maakuntaan myös muista syistä (turvapaikanhakijat, pakolaiset, perheenjäsenet), mutta ajattelussa keskeistä on, että tulijat joka tapauksessa kotoutuvat osaksi asuinyhteisöjään, kuntiaan ja kaupunkejaan ja mahdollisen tukipalveluketjun jossakin vaiheessa siirtyvät työntekijöiksi tai yrittäjiksi.

Maahanmuuttajien määrä maakunnassa on vuodesta 1991 lähtien vuoteen 2017 kasvanut (kuva 2). Vuoden 2017 lopulla Etelä-Pohjanmaalla asui 3 150 ulkomaan kansalaista⁸. Etelä-Pohjanmaan kokonaisväkiluku oli tuolloin 190 910 asukasta⁹. Maakuntien välisessä vertailussa Etelä-Pohjanmaa on kuitenkin edelleen häntäpään vartija tarkasteltaessa maahanmuuttajien määrää. Kun koko maan väestöstä vuonna 2017 ulkomaalaistaustaisia oli 7 % (molemmat vanhemmat ovat syntyneet ulkomailla), luku oli Etelä-Pohjanmaalla vain 2,2 %. Naapurimaakunnista Pohjanmaalla vastaava luku oli 7 %, Keski-Suomessa 3,3 % ja Pirkanmaalla 4,7 %¹⁰.

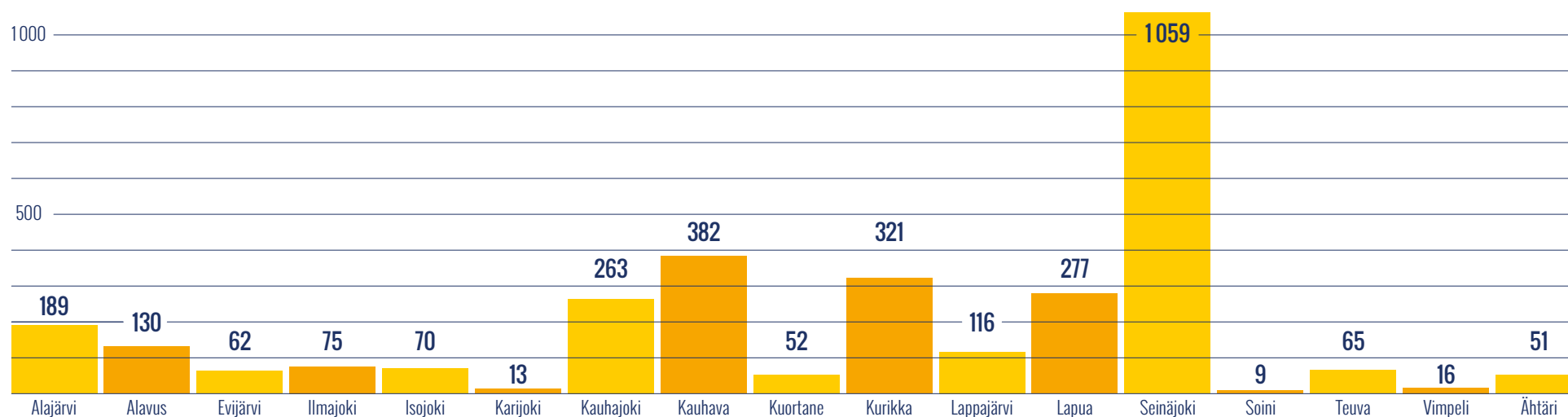
Suurimmat Etelä-Pohjanmaalla asuvien ulkomaalaisten ryhmät muodostavat virolaiset ja venäläiset (kuva 3). Kunnista ulkomaalaisia asuu eniten Seinäjoella (kuva 4).

Kuva 3. Etelä-Pohjanmaan ulkomaalaiset TOP 10. Väestörekisterikeskus 31.12.2017

Kuva 4. Etelä-Pohjanmaalla vakinaisesti asuvat ulkomaalaiset 31.12.2017. Lähde: Väestörekisterikeskus.
Kunnat, joissa on alle 20 vakinaisesti asuvaa ulkomaan kansalaista ovat saaneet arvon 0.

3.1. Maahanmuuttajien palvelut maakunnassa

MAAHANMUUTTAJA ON HENKILÖ, JOKA MUUTTAA MAASTA TOISEEN^{II}. Yleiskäsite kattaa tarkemmat termit kuten paluumuuttaja, siirtolainen, turvapaikanhakija ja pakolainen, jotka muuttavat maahan eri syistä ja siten hänelle vastaanottajamaassa kohdentuvat palvelut, edut ja vaatimukset vaihtelevat statuksen mukaisesti eri vaiheissa. Palvelut riippuvat myös siitä onko oleskelun luonne tilapäistä (esim. opiskelija) vai jatkuvaa (esim. siirtolainen).

Etelä-Pohjanmaalla pakolaisia tai turvapaikanhakijoita on ollut vähän. Seinäjoen kaupunki on vastaanottanut jo 2000-luvun alkupuolelta lähtien kiintiöpakolaisryhmiä. Viimeisin ryhmä saapui Seinäjoelle syksyllä 2018. Seinäjoki vastaanottaa kiintiöpakolaisryhmän myös vuonna 2019.

Syksyn 2015 aikana turvapaikanhakijoiden vastaanottokeskukset perustettiin Kauhavalle, Lappajärvelle ja Seinäjoelle, näistä vuoden 2018 lopulla toiminnassa on vielä Kauhavan keskus. Seinäjoelle perustettiin 2015 myös alaikäisille turvapaikanhakijoille tarkoitettu ryhmäkoti, jonka toiminta lakkasi syksyllä 2017. Seinäjoen kaupunki ja Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus sopivat perheryhmäkodin perustamisesta myönteisen turvapaikkapäätöksen saaneille alaikäisille turvapaikanhakijoille vuonna 2016. Perheryhmäkoti aloitti toimintansa loppuvuodesta 2016 ja on edelleen toiminnassa.

Kauhava, Lappajärvi ja Seinäjoki ovat myöntäneet jonkin verran kuntapaikkoja myönteisen oleskelulupapäätöksen saaneille turvapaikanhakijoille.

Keskeisiä toimijoita maahanmuuttajien palvelujen suunnittelussa ja järjestämisessä ovat kunnat sekä työ- ja elinkeinohallinto. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastuulla on maahanmuuttajien kotouttamiseen ja hyvien etnisten suhteiden edistämiseen liittyvät tehtävät toimialueellaan. Kunnilla on yleis- ja yhteensovittamisvastuu maahanmuuttajien kotouttamisen kehittämisestä sekä sen suunnittelusta paikallistasolla¹², mikä edellyttää sekä palveluiden sovittamista osaksi kunnan yleisiä palveluja että monialaista yhteistyötä muiden toimijoiden kanssa. Näitä ovat TE-toimisto ja poliisi sekä kotoutumista edistäviä toimenpiteitä järjestävät järjestöt, yhdistykset ja yhteisöt¹³. Monialaisen yhteistyön varmistamiseksi kunta tai kunnat laativat kotouttamisohjelman, missä kuvataan kotoutumista edistävät toimenpiteet ja suunnitelma niiden yhteensovittamisesta. Kuntien on myös nimettävä maahanmuuttajayhteyshenkilö. Maahanmuuttokoordinaattoreita työskentelee Kauhavalla ja Suupohjan alueella. Seinäjoella on pakolaiskoordinaattori. Resurssien kohdentaminen maahanmuuttajien palveluihin vaihtelee kunnittain.

Jos kunnassa on vähän maahanmuuttajia, on ymmärrettävää, että palveluja resursoidaan samassa suhteessa. Kuitenkin, jos väestönmuutoksen tai työvoimatarpeen kannalta nähdään strategisesti tärkeänä lähteä tavoittelemaan uusia asukkaita ja työntekijöitä nimenomaan maahanmuuttajaryhmistä, on myös heidän tarvitsemansa palvelupolun kattavuus ja sujuvuus varmistettava tarkastellen sitä maahanmuuttajien erilaisten lähtökohtien ja palvelutarpeiden kannalta. Palvelujen kustannuksia ja niiden saavutettavuuteen liittyviä ongelmia (välimatkat) voidaan lieventää kuntien ja muiden palveluntuottajien yhteistyöllä. On pyrittävä siihen, että erityispalveluita tarvitaan vain lyhyen aikaa ja pääosa maahanmuuttajien palveluista voi olla normaaleja kaikille tarkoitettuja palveluita, joskin niiden toteuttamisessa tarvitaan maahanmuuttaja-asiakkaiden osalta erityisasiantuntemusta. Palvelujen nopea saatavuus ja palveluketjujen jatkuvuus ovat tärkeitä koko kotoutumisprosessin ajan.

¹¹ Keskeiset käsitteet. Kotouttaminen.fi

¹² Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386

¹³ Eteläpohjalainen maahanmuuttajien koulutuksen ja kasvatuksen strategia 2017

3.2. Maahanmuuttajien koulutus

ETELÄPOHJALAINEN MAAHANMUUTTAJIEN KOULUTUKSEN JA KASVATUKSEN STRATEGIA KUVAA koulutustoimijoiden palveluja varhaiskasvatuksesta toisen asteen koulutukseen. Maahanmuuttajalapsilla on oikeus osallistua varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen, missä heitä tuetaan lapsen valmiuksien edellyttämällä tavalla. Kouluikäisille annetaan yleensä perusopetukseen valmistavaa opetusta, jonka toteutusmuodot vaihtelevat sekä koulujen toimintamallien että oppilaiden valmiuksien mukaisesti.

Aikuisille maahanmuuttajille perusopetusta on järjestetty Etelä-Pohjanmaan opistolla Ilmajoella, Kauhajoen evankelisella opistolla sekä Seurakuntaopiston Lapuan kristillisen opiston kampuksella. Ammatilliseen perusopetukseen valmentavaa koulutusta (Valma) on järjestetty Sedussa sekä Seurakuntaopiston Lapuan kampuksella. Koulutuksen tavoitteena on paitsi kehittää valmiuksia jatkaa toisen asteen opinnoissa, myös ehkäistä syrjäytymistä ja koulupolulta putoamista.

Seinäjoen lukiossa on mahdollista opiskella suomea toisena kielenä sekä suorittaa joitakin kursseja englanniksi. Seinäjoen lukion aikuislinjalla on mahdollista järjestää lukioon valmistavan opetuksen ryhmä (Luva).

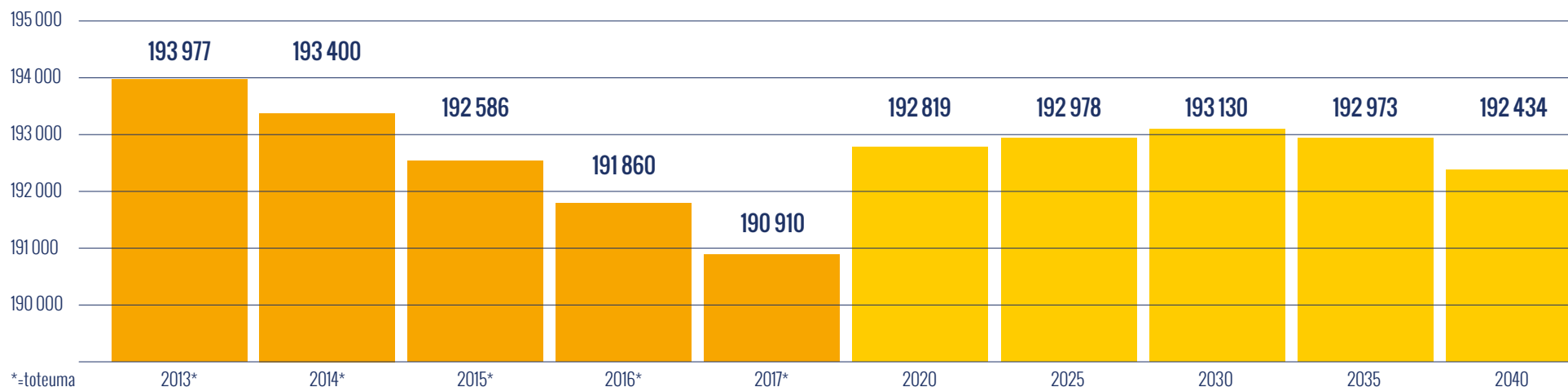
Maahanmuuttajien kotoutumiskoulutus järjestetään työvoimapoliittisena (ELY-keskuksen kilpailutus, järjestäjänä TE-toimisto) tai omaehtoisena koulutuksena (Opetushallituksen rahoitus). Koulutus sisältää suomen tai ruotsin kielen opetusta sekä muuta opetusta, joka edistää työelämään ja jatkokoulutukseen pääsyä sekä muita yhteiskunnallisia valmiuksia.

Omaehtoisina opintoina osana vapaata sivistystyötä maahanmuuttajille järjestetään kotoutumiskoulutuksen lisäksi eri tasoisia ja laajuisia suomen kielen opintoja sekä luku- ja kirjoitustaidon opetusta. Vuoden 2018 alusta lähtien kansalais- ja työväenopistoissa ja kansainopistoissa on voitu järjestää uudenlaista aikuisille maahanmuuttajille suunnattua lukutaitokoulutusta. Niin kutsuttuihin UMAKO-kursseihin (uusi maahanmuuttajakoulutus)¹⁴ sisältyy luku- ja kirjoitustaidon ja suomen tai ruotsin kielen opintojen lisäksi toiminnallisia osuuksia, kuten osallistumista muille esimerkiksi opiston taito- ja taideaineiden kursseille.

¹⁴ <https://kansalaisopistojenliitto.fi/blog/tag/umako/>

3.3. Maahanmuuttajat työntekijöinä Etelä-Pohjanmaalla

Kuva 5.
Etelä-Pohjanmaan väkiluku 2013–2040. Väestöennuste 30.10.2015.
Tilastokeskus (todellinen toteuma merkitty 2017 saakka).

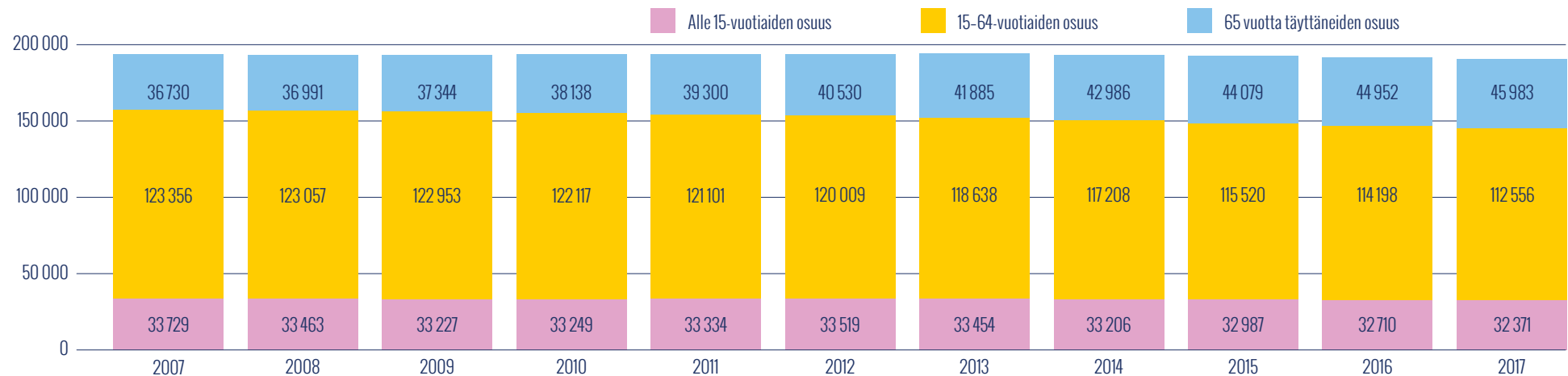
MAAHANMUUTTAJAPALVELUISSA TYÖSKENTELEVIEN ASIAANTUNTIJOIDEN MUKAAN eteläpohjalais-
ten yrittäjien kynnys palkata maahanmuuttajia on hieman madaltunut ja myös työssäoppimis-
jaksoille löytyy paikkoja jonkin verran aiempaa helpommin. Sujuva suomen kielen taitokaan ei
enää aina ole ehdoton vaatimus kuin työtehtävissä missä kielen hallinta on turvallisuustekijä.
Vaikka asennoituminen maahanmuuttajataustaisia työntekijöitä kohtaan onkin muuttunut avoi-
memmaksi, haasteina niin harjoittelun kuin työllistymisenkin suhteen ovat liikkuminen työpaikan
ja asuinpaikan välillä tai asunnon löytäminen työpaikkakunnalta. Perheen muuttamisen haasteet
uudelle työpaikkakunnalle ovat samat kuin kantasuomalaisillakin tai vielä suuremmat, jos elämä
ja arki ovat vasta hiljattain alkaneet muotoutua uudessa kotimaassa ja kotipaikkakunnalla.

Kun tarkastellaan Etelä-Pohjanmaan väestörakennetta ja sen muutosennustetta (kuva 5),
missä toteutuma osoittaa maakunnan väestön vähenevän jopa hieman ennakoitua nopeammin
(ennuste vuodelta 2015), työhön perustuvan maahanmuuton kasvun tukeminen on Etelä-
Pohjanmaalle elintärkeää. Osaavasta työvoimasta on osalla maakunnan yrityksistä pula jo nyt,
mikä taas on este uusien yritysten sijoittumiselle maakuntaan, uusien työpaikkojen syntymiselle,
yritysinvestointien kasvu ja yritysten kilpailukyvyyn paranemiselle.

Tilastokeskuksen ennusteen mukaan kantasuomalaisen väestön määrä ei kasva ja viime vuosina ainoastaan Seinäjoki on pystynyt kasvattamaan väkilukuaan. Etelä-Pohjanmaa myös ikääntyy (kuva 6), mikä lisää sekä ikääntyville soveltuvien palveluiden että niiden tekijöiden tarvetta sekä kasvattaa sosiaali- ja terveyspalvelujen kuluja, mitä kattamaan taas tarvitaan uusia veronmaksajia.

Etelä-Pohjanmaa ei maahanmuuttajien näkökulmasta näyttäydy kaikilta osin vetovoimaisena. Työ, opiskelu tai yrittäjyys on ehkä avaintekijä maakuntaan muutolle, mutta sinne pysyvästi asettumiseen tämä ei yksin riitä. Päivittäispalvelut, harrastusmahdollisuudet, liikkuminen ja hyväksyntä osaksi paikallisia yhteisöjä eivät välttämättä vakuuta muualta tulijaa. Jos samaa kansallisuutta edustavien maahanmuuttajien tai ylipäättään maahanmuuttajayhteisön vertais-tukea ei paikkakunnalla välttämättä ole saatavilla lainkaan tai riittävästi, muutetaan helposti paikkakunnalle missä maahanmuuttajaväestö on suurempi. Kotouttamisprosessien ja uuteen maahan sopeutumista tukevien palveluketjujen toimivuus korostuu pitovoimatekijänä suomalaisen arkeen sopeutumisessa ja normaalin elämän sujumisessa. Maahanmuuttajan pitäisi hänen statuksestaan riippumatta tietää mistä ja keneltä hän omalla paikkakunnallaan tai maakunnassaan tarvittaessa saa ohjausta ja neuvontaa eri elämäntilanteissa.

Kuva 6.
Etelä-Pohjanmaan väestö ikäryhmittäin 2007-2017.
Väestöennuste 3.4.2018. Tilastokeskus

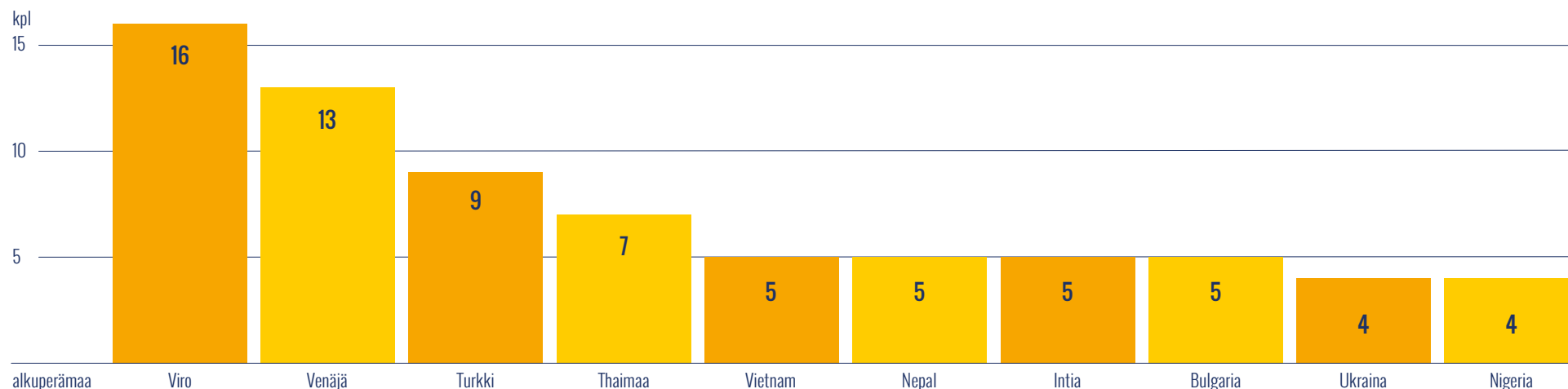
3.4. Maahanmuuttajat yrittäjinä

¹⁵ Yrittäjänä Suomessa. Maahanmuuttajataustaisten yrittäjien kokemuksia. Bloigu, K. Magma-studier 1/2014. Ajatushautomo Magma.

MAAHANMUUTTAJATAUSTAISISTA YRITTÄJISTÄ SUOMESSA VALTAOSA TULEE VENÄJÄLTÄ, RUOTSISTA ja Virosta – Etelä-Pohjanmaalla Venäjältä ja Virosta (kuva 7). Samoista maista mistä myös suurimmat maahanmuuttajaryhmät tulevat. Kun lähtömaassa yrittäjyys on luonteva toimeentulon muoto ja yhteiskunnalliset hyvinvoinnin turvaverkot heikkoja, halukkuus ryhtyä yrittäjäksi on suuri myös uudessa maassa. Tämä näkyy esimerkiksi Lähi-Idästä tulevien maahanmuuttajien kohdalla¹⁵.

Etelä-Pohjanmaalla maahanmuuttajien yrittäjyyttä on tuettu informaatiotilaisuuksilla, heille kohdennetuilla yrittäjyyskoulutuksilla sekä kehittämishankkeilla. Uusyrittäjyyttä helpompi ja nopeampi tapa lähteä yrittäjäksi voisi olla osuustoimintayrittäjyys tai sukupolvenvaihdos-tilanteessa yrityksen ostaminen. Maakunnan yrittäjähenkinen asenneilmapiiiri ja pienyritys-valtaisuus tukevat myös maahanmuuttajien yrittäjäksi ryhtymistä.

Kuva 7.
Maahanmuuttaja-asiakkaiden alkuperämaa TOP 10 v. 2014-31.10.2018.
Etelä-Pohjanmaan Uusyrityskeskus Neuvoa-antava.

Yrittäjyyttä koskeneeseen kyselyyn vastanneista

61,8 %

kiinnostunut
aloittamaan
oman yrityksen

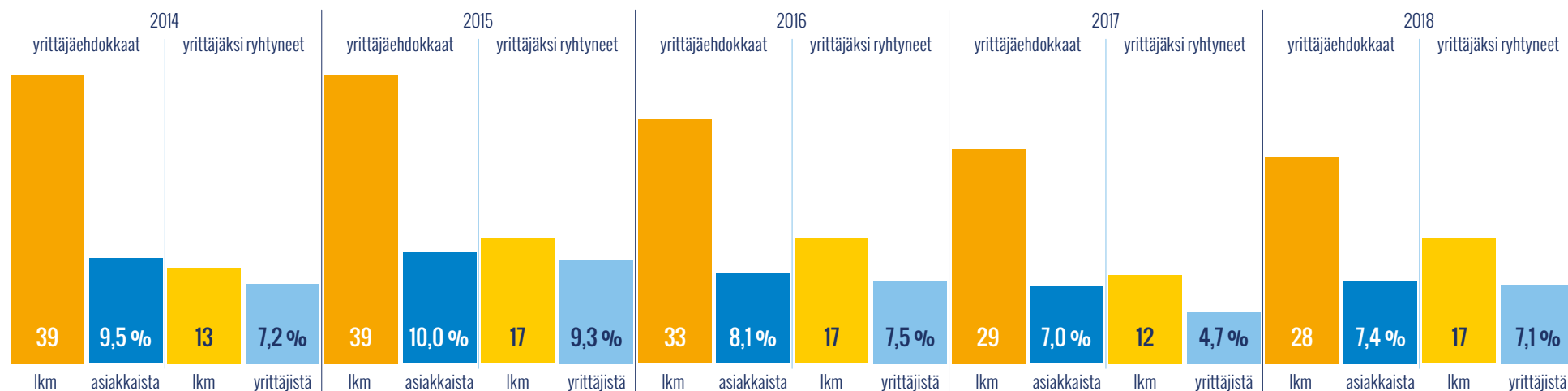
40 %

heistä
lähimmän 3 vuoden
aikana

Etelä-Pohjanmaan Uusyrityskeskus Neuvoa-antavan tilastot vuosilta 2014–2018 osoittavat (kuva 8), että heidän asiakkaistaan maahanmuuttajataustaisia yrittäjäehdokkaita on ollut parhaimmillaan 10 % ja yrittäjiksi ryhtyneitä yrittäjistä 9,3 %. Vuonna 2018 molemmat luvut olivat noin 7 %.

Suomen Yrittäjäopiston hankkeen ”Promotion of Immigrant Entrepreneurship” vuoden 2018 aikana maahanmuuttajille tehtyyn yrittäjyyttä koskeneeseen kyselyyn vastasi 100 henkilöä, joista 61,8 % oli kiinnostunut aloittamaan oman yrityksen ja heistä yli 40 % lähimmän kolmen vuoden aikana. Vaikka osalla vastaajista oli yrittäjäkokemusta jo ennestään, koettiin, että yrittäjänä toimimisesta Suomessa tarvitaan paljon erilaista tietoa, mutta myös luotetaan yrittäjyyden tukipalveluja antaviin tahoihin. Yrittäjyys on maahanmuuttajataustaiselle henkilölle varteenotettava mahdollisuus itsensä työllistämiseksi ja sen mahdollistamiseen on kiinnitettävä huomiota jo varhaisessa vaiheessa esim. alkukartoituksen ja alkuvaiheen ohjauksen ja neuvonnan yhteydessä sekä kotouttamistoimenpiteiden aikana.

Kuva 8.
Maahanmuuttajataustaiset yrittäjäehdokkaat ja yrittäjät v. 2014–2018.
Etelä-Pohjanmaan Uusyrityskeskus Neuvoa-antava.

3.5. Maahanmuuttajat osaksi yhteisöjä

MAAHANMUUTTAJIEN PALVELUILLA JA KOTOUTTAMISTOIMENPITEILLÄ PYRITÄÄN LUOMAAN edellytyksiä ja tukemaan uuden elämänvaiheen aloittamista uudessa maassa. Tärkeä osa tätä on pääseminen mukaan kantaväestön yhteisöihin ja ryhmiin omassa asuin- ja elinympäristössä, on se sitten kaupunginosa tai kylä. Arkiset ja luonnolliset yksilöiden kohtaamistilanteet auttavat puolin ja toisin kyseenalaistamaan mahdollisia stereotyyppisiä käsityksiä, yleistyksiä ja oletuksia. Negatiivinen asennoituminen ja maahanmuuttajien eristäminen vahvistavat syrjäytymistä ja sosiaalisten ongelmien syntymistä (henkinen pahoinvointi, ääriliikkeet).

Oman osaamisen hyödyntäminen, osallistuminen ja osallisuuden kokeminen ovat kieli- taidon ja työllistymisen ohella keskeisiä elementtejä yhteisöön ja yhteiskuntaan kiinnittymisessä. Vahvaa tukea tähän antavat kolmannen sektorin järjestö- ja yhdistystoimijat sekä vapaa- ehtoistyötä tekevät. Niiden roolia kotoutumisprosessin alkuvaiheessa ja kotouttamisohjelmien laadinnassa pitäisikin vahvistaa nykyisestä. Kolmannen sektorin tukea tarvitaan myös silloin, kun halutaan tutustuttaa maahanmuuttajia suomalaisten arkielämään kodin ulkopuolella ja työn ohella. Maahanmuuttajat eivät usein lähde omatoimistesti osallistumaan runsaaseenkaan harrastusmahdollisuuksien tarjontaan, vaikka heille siitä tiedotettaisiinkin, koska heille kodin ulkopuolinen, aikataulutettu ja säännöllinen harrastaminen on kulttuurisesti vierasta. Vapaaehtoisen tukihenkilön kanssa näihinkin mahdollisuuksiin on helpompaa tutustua ja harrastusten myötä myös tutustua uusiin ihmisiin ja tulla osaksi ryhmää.

4.

TUTKIMUS, KEHITTÄMINEN JA INNOVAATIOTOIMINTA KANSAINVÄLISESSÄ YHTEISTYÖSSÄ

TAVOITE

Maakunnan vahvoihin kasvu- tai osaamisaloihin liittyvän TKI-toiminnan laajentaminen ja syventäminen yhteistyössä korkeatasoisten kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa.

KEHITTÄMISKOHTEET

1. Kansainvälisen TKI-toiminnan monipuolistaminen

- ammattimaisesti toimivien eri alojen kansainvälisiin verkostoihin liittyminen ja sitoutuminen omien vahvuusalueiden mukaisesti
- kansainvälisen tutkimusrahoituksen hakemisen ja käytön vahvistaminen
- kansainvälisen ja kansallisen TKI-hanketoiminnan synergioiden hyödyntäminen, tulosten siirtäminen ja niihin perustuvan kehittämistyön syventäminen alueella
- hankekirjoittamisen ammattilaisten palvelujen hyödyntäminen hakuprosesseissa joko konsulttipalveluiden ostona tai osana verkostojen toimintaa
- toimintamahdollisuuksien selvittäminen ja seuraaminen myös Euroopan ulkopuolella
- käytettyjen rahoitusohjelmien ja kehittämis-instrumenttien valikoiman laajentaminen
- kansainvälisen TKI-kehittämistoiminnan laajentaminen uusille aloille, esim. kulttuuri

2. TKI-toiminnan kansainvälistämiseen liittyvän yhteistyön tiivistäminen maakunnassa

- kansainvälisessä TKI-toiminnassa mukana olevien tahojen kansainvälisyysosaamisen tiedotus ja markkinointi omassa maakunnassa ja kansainvälisillä foorumeilla mahdollistaen osaamisen jakamisen ja tehokkaan hyödyntämisen alueella ja tukien kansainvälisten kontaktien solmimista, kun tieto osaajista tavoittaisi paremmin potentiaalisia kansainvälisiä yhteistyökumppaneita
- kansainvälisen TKI-yhteistyön toimintamahdollisuuksien ja rahoituksen tietopalvelun ja tiedon jakamisen organisointi maakunnassa
- kansainvälisen yhteistyön aktiivisen esivalmistelun resursointiin panostaminen
- kv-toimijaverkoston vahvistaminen luomalla maakuntaan osaamisen keskittymä, jossa on riittävät resurssit verkoston ylläpitämiseen ja kehittämiseen
- kansainvälisen TKI-yhteistyön toimijakentän laajentaminen maakunnassa

3. Kansainvälisyysosaamisen vahvistaminen

- kansainväliseen toimintaan liittyvissä tehtävissä toimivien henkilöiden täydennyskoulutuksen kehittäminen, osaajien keskinäisen verkostoitumisen tukeminen ja tiedonvaihdon vahvistaminen
- kansainvälisiin henkilöstövaihtoihin ja -vierailuihin kannustaminen TKI-organisaatioissa ja alueen toimijoiden yhteistyötahojen ja -verkostojen hyödyntäminen näiden suunnittelussa ja toteutuksessa
- organisaatioiden ylemmän ja keskijohdon täydennyskoulutuskoulutus kansainvälisen yhteistyön asemoinnista osaksi organisaation toimintaa, toimintakulttuuria ja johtamista

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

Maakunnan TKI-toimijoiden keskinäisen yhteistyön lisääminen ja toimintamuotojen kehittäminen

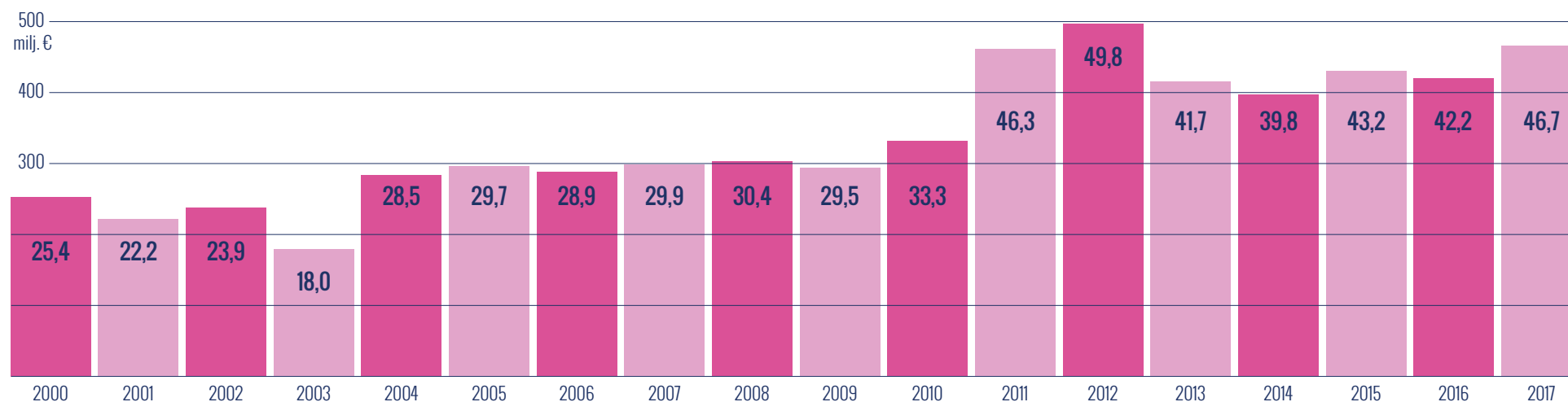
Maakunnan TKI-toimijoiden keskinäisen yhteistyön lisääminen ja toimintamuotojen kehittäminen esim. em. kehittämiskohteet lähtökohtana niin, että eri toimijoiden odotukset ja toiveet selvitetään ja yhteistyön tavoitteet määritellään laajasti eri tahoja kuullen. Selvitystyön tulosten pohjalta päätetään konkreetit toimenpiteet ja niiden toteutusta koordinoivat toimijat sekä toteutuksen resursointi.

VASTUUTAHO: Kv-Excellence Forumin toimijat, vienti- ja kasvuyritykset, kunnat, oppilaitokset, yrittäjäjärjestöt, nuorisovaltuustot ja -järjestöt, alueellisen median edustajat

Kv-toimintaa tukevan täydennyskoulutuksen jatkaminen ja suunnittelu

TKI-organisaatioiden johdon ja muun henkilöstön kansainvälistä toimintaa tukevan täydennyskoulutuksen jatkaminen ja sen suunnittelu ja tuottaminen alueen toimijoiden yhteistyönä niiden muodostaman verkoston osaamista hyödyntäen.

VASTUUTAHO: Kv-Excellence Forumin toimijat

*Etelä-Pohjanmaan korkeakoulutoimijoiden
kokonaisrahoitus vähentynyt vuodesta 2014*

yli **13 %**

Kuva 9.

Tutkimus- ja kehittämistoiminnan menot
Etelä-Pohjanmaalla 2000-2017.

Tutkimus- ja kehittämistoiminta 25.10.2018. Tilastokeskus

ETELÄ-POHJANMAALLA TEHDYT PANOSTUKSET TUTKIMUKSEN, KEHITTÄMISEN JA INNOVAATIO-toiminnan (TKI) kehittämiseksi ovat lähteneet kasvuun vuosituhaten vaihteen jälkeen ja maakunnan innovaatioekosysteemi on kehittynyt positiiviseen suuntaan, vaikka korkeakoulujen rahoitusta sekä kansallista tutkimusrahoitusta on leikattu merkittävästi viime vuosien aikana (kuva 9). Etelä-Pohjanmaan korkeakoulutoimijoiden kokonaisrahoitus on vähentynyt vuodesta 2014 yli 13 %. Kansainvälistä yhteistyötä on edistetty ja tavoiteltu systemaattisesti ja se on tuottanut myös tulosta. Seinäjoen ammattikorkeakoulun ja Seinäjoen yliopistokeskuksen kansainvälinen toiminta on vahvistunut vuosi vuodelta, joka näkyy kansainvälisen tutkimusrahoituksen ja tutkijavierailujen kasvuna. Maakunnan älykkään erikoistumisen strategia ja sen painopisteet – kestävät ruokajärjestelmät ja biotalouden uudet ratkaisut, älykkäät ja energiatehokkaat järjestelmät ja uudistuva palvelu- ja elämystuotanto – on laadittu tukemaan erityisesti kansainvälistä TKI-toimintaa maakuntastrategiaan ja -ohjelmaan kiinnittyen. Ohjausasiakirjojen laadinnan ja päivittämisen myötä alueen osaamisen yhteiset kärjet ja painoalat ovat selkiytyneet ja vahvistuneet. Haasteena on tunnistaa nykyisten painopistealojen lisäksi uusia, nousevia aloja, laajentaa aktiivisten TKI-toimijoiden joukkoa ja vahvistaa TKI-toimijoiden keskinäistä sekä yritysten kanssa tehtävää yhteistyötä omassa maakunnassa, kansallisesti ja kansainvälisesti.

Kansainvälisen tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan keskeiset organisaatiot Etelä-Pohjanmaalla ovat Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Seinäjoen yliopistokeskus sekä Etelä-Pohjanmaan korkeakouluyhdistys (Epanet-korkeakouluverkosto). Lisäksi useat kuntien ja kaupunkien tai seutukuntien kehitys- ja elinkeinoyhtiöt (mm. Into Seinäjoki, Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelut ja Suupohjan elinkeinotoimen kuntayhtymä), eri alojen kehittämispalveluja tarjoavat yritykset (esim. Thermopolis Oy, Xport Seinäjoki) ja muut yritys- ja kehittämispalvelujen tarjoajat ovat omalta osaltaan vahvistaneet eteläpohjalaista innovaatioekosysteemiä ja myös sen kansainvälisiä yhteyksiä. Osaamisen uudistajina oppilaitokset sekä TKI-toiminnan kokonaisvaltaisina mahdollistajina kunnat ja muut julkiset toimijat ovat tärkeä osa kokonaisuutta. Ekosysteemin toimivuus ja aktiivinen muuntuminen toimintaympäristön muutoksien myötä edellyttää kohtaamisia ja jatkuvaa vuorovaikutusta. Näitä ovat mm. *Kansainvälistymisen Excellence Forum* sekä *Team Finland Etelä-Pohjanmaa*. Ähtärin kaupungin ja sen yhteistyökumppaneiden muodostama *SnowPanda Education and Research Consortium SERC* ja sitä koordinoiva *SnowPanda Innovation* on uusi toimija, joka tarjoaa yhteistyön ja kansainvälistymisen mahdollisuuksia Etelä-Pohjanmaan TKI-toimijoille ja yrityksille erityisesti Kiinaan.

4.1. Eteläpohjalaisten toimijoiden yhteistyö kansainvälistymisen voimavarana

KUN EUROOPAN UNIONIN UUSI OHJELMAKAUSI ALKAA VUONNA 2021, ON TKI-TOIMINTA JA toimijoiden kenttä käytössä olevien tutkimuksen-, kehittämisen ja innovaatiotoiminnan instrumenttien suhteen jälleen uuden edessä. On perehdyttävä uusiin kehittämistavoitteisiin sekä niiden toteuttamiseen, tunnistettava mitkä niistä ovat oman organisaation toiminnan ja tavoitteiden kannalta mahdollisia ja tarkoituksenmukaisia käyttää sekä perehdyttävä siihen, miten käytännössä on toimittava resurssien käyttöön saamiseksi. Kokeneetkin TKI-toimijat joutuvat päivittämään tietojaan ja osaamistaan. Uusilla toimijoilla on toisaalta mahdollisuus aloittaa perehtyminen puhtaalta pöydältä, mutta toisaalta intensiivisinkään perehtyminen ei korvaa kokemustietoa. Sitä voi kartuttaa tekemällä ja toimimalla yhteistyössä konkareiden kanssa.

Eteläpohjalaisten TKI-toimijoiden kokemukset yhteistyöstä ovat hyviä¹⁶, aidosti yhteisten intressien ja kehittämiskohteiden tunnistaminen on mahdollista ja niiden edistäminen jopa helppoa, kun toimijat tuntevat toisensa ja luottavat toisiinsa. Näistä lähtökohdista voidaan suunnata myös kansainväliseen yhteistyöhön. Kansainvälistä kehittämistoimintaa kuitenkin kritisoidaan siitä, että yritykset eivät ole keskeisemmässä roolissa ja myös kuntia toivotaan vahvemmin mukaan. Alueellisen yhteistyön haasteina ovat keskinäinen kilpailu samoista resursseista kansainvälisessä toiminnassa (esim. alueen toimijoita partnereina eri hakemuksissa samassa rahoitusohjelmassa) ja toisinaan liiankin vahvaksi koettu halu tehdä itse ja yksin silloinkin, kun yhteistyöllä ja jakamisella saavutettaisiin kokonaisuutena suurempi hyöty joko useammille toimijoille, laajemmalle toimialalle tai laajemmalle alueelle.

Onpa kyseessä TKI-toimija tai yritys, päätös hakeutua kansainväliseen yhteistyöhön edellyttää valmiutta sekä sitoutua pitkäjännitteiseen toimintaan, että halukkuutta ja valmiutta resursoida sitä myös itse. Relevanttien ulkomaisten kumppaneiden löytyminen ja yhteistyön aloittaminen ei ole aina helppoa etenkin, jos oma tunnettuus ja referenssit ovat vielä heikkoja ja hyväkään yhteistyö ei takaa yhteyden jatkumista, ellei sitä ylläpidetä ja aktivoida myöskin yhteisen projektin päättymisen jälkeen. Organisaatioiden ja yritysten omat mahdollisuudet kohdentaa resursseja kansainväliseen yhteistyöhön ovat yleensä pienet.

Keskeisille eteläpohjalaisille TKI-toimijoille on muodostunut strategisia eri alojen osaajista muodostuvia kansainvälisiä kumppanuuksia ja verkostoja kansainvälisen koulutus- ja tutkimus-yhteistyön kautta. Seinäjoen yliopistokeskuksen sekä Epanet-professuuriverkoston ja sen tutkimusryhmien omien kontaktien lisäksi niiden kautta on suora yhteys useaan yliopistoon ja niiden kansainvälisiin verkostoihin. Seinäjoen ammattikorkeakoulun omat kansainväliset verkostot ovat jo kattavat minkä lisäksi se rakentaa yhteistyötä Tampereen yliopiston muodostavan kolmen ns. T3-korkeakoulun sekä Satakunnan ammattikorkeakoulun kanssa ja voi laajentaa verkostoaan osana tätä kokonaisuutta. Myös kunnilla, elinkeinoyhtiöillä ja muilla yrityspalvelutoimijoilla on oman toimintansa puitteissa ja laajuudessa kansainvälisiä yhteyksiä ja verkostokontakteja.

4.2. Kansainväliset TKI-hankkeet aluekehittämisen resurssina

VAIKKA ETELÄ-POHJANMAA SIJAITSEE KESKISEEN EUROOPPAAN NÄHDEN REUNA-ALUEILLA JA tavoitettavuus ei ole aivan helppoa, TKI-toimijat, oppilaitokset ja yritykset ovat muutaman viime vuoden aikana kasvavassa määrin luoneet kansainvälisiä kontakteja. Kansainvälisten hankkeiden suunnittelun ja toteuttamisen kokemus ja osaaminen ovat karttuneet useissa kehittäjäorganisaatioissa ja oppilaitoksissa, erilaisia rahoitusohjelmia osataan hyödyntää paremmin ja osajien joukko on kasvanut. Tämän kehityksen myötä kansainvälistymisen mahdollisuuksia on innostuttu hyödyntämään yhä monipuolisemmin.

Kansainvälisten TKI-hankkeiden kautta Etelä-Pohjanmaalle myönnetty kokonaisrahoitus (ohjelma-, kansallinen sekä omarahoitus) vuosina 2015–2018 oli yli 11 miljoonaa euroa (kuva 11). Kansainvälistymisen toimintaohjelmaan vuonna 2014 kirjattu vastaava summa vuosilta 2010–2014 oli noin 8,8 miljoonaa euroa (kuva 10). Vuosien 2019–2020 aikana rahoitusta TKI-toimenpiteisiin on vielä haettavana eri hankerahoitusohjelmista.

Edellisessä kansainvälistymisen toimintaohjelmassa vuosille 2010–2014 kirjattiin TKI-luonteista hankerahoitusta myönnetyn 22 hankkeelle, missä eteläpohjalaisten toimijoiden keskimäärin saaman kokonaisrahoituksen osuus oli 399 390 euroa/hanke. Keskeisiä toimijoita olivat Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Seinäjoen yliopistokeskus, Etelä-Pohjanmaan liitto, Lapuan kaupunki, Thermopolis Oy sekä EPTEK.

Käynnissä olevalla ohjelmakaudella rahoitusta on vuoden 2018 loppuun mennessä myönnetty 37 kansainväliselle TKI-hankkeelle ja eteläpohjalaisten toimijoiden kokonaisrahoituksen osuus on ollut noin 300 735 euroa/hanke. Aiempien lisäksi uusina hanketoimijoina ovat olleet Suomen metsäkeskus, Järvi-Pohjanmaan Yrityspalvelut, Suupohjan elinkeinotoimen kunta-yhtymä, ProAgria Etelä-Pohjanmaa, Kuortaneen urheiluopisto, Kurikan kaukolämpö sekä alueen yrityksiä erityisesti *Horizon 2020* -hankkeissa. Yksittäisissä hankkeissa on osassa ollut mukana useampiakin partnereita maakunnan alueelta.

Kuva 10.

Etelä-Pohjanmaalle myönnetty TKI-luonteinen hankerahoitus vuosina 2010–2014. Etelä-Pohjanmaan liitto

DG Regio	FP7	Interreg Botnia Atlantica	Muut Interreg -ohjelmat	Nordic Culture Fund	Research Fund of Coal and Steel (RFCS)	Tempus	YHTEENSÄ
88 240 €	4 243 883 €	175 962 €	4 069 880 €	6 700 €	160 000 €	41 908 €	8 786 573 €

Kuva 11.

Etelä-Pohjanmaalle myönnetty TKI-luonteinen hankerahoitus vuosina 2015–2018. Etelä-Pohjanmaan liitto

Interreg Botnia Atlantica	EU Commission	Horizon2020	Interreg Baltic Sea Region	Interreg Europe	YHTEENSÄ
3 133 889 €	737 150 €	2 503 496 €	2 532 917 €	2 219 737 €	11 127 189 €

Etelä-Pohjanmaalle myönnetty kokonaisrahoitus 2015-2018

yli **11** milj. €

Kv-toimintaohjelmaan 2014 kirjattu vastaava summa

8,8 milj. €

Hankkeiden määrä sekä myönnetyn rahoituksen kokonaismäärä on hieman kasvanut samoin kuin kansainväliseen TKI-hanketoimintaan osallistuneiden toimijoiden määrä, mutta hankekohtaiset rahoitusmyönnöt ovat edellistä ohjelmakautta pienempiä. Kehitys selittyy sillä, että vielä meneillään olevalla ohjelmakaudella on suosittu suurempia partneriaatteja, mikä on jo lähtökohtaisesti pienentänyt haettavan rahoituksen määrää yhtä hankepartneria kohden.

Etelä-Pohjanmaan liitto on lisäksi myöntänyt rahoitusta kansainvälistymiseen liittyviin hankkeisiin tai niiden valmisteluun Euroopan aluekehitysrahastosta (EAKR), AIKO-rahoituksena sekä maakunnallisena kehittämisrahana. Vaikka eteläpohjalainen toimijakenttä kansainvälisten TKI-resurssien hyödyntäjänä on laajentunut ja osaamisen kasvanut, ei uudellakaan ohjelmakaudella ole varaa jäädä lepäämään laakereilla.

Kunnianhimoisten mutta toteuttamiskelpoisten tavoitteiden asettamisesta esimerkkinä on Seinäjoen ammattikorkeakoulun kansainvälistymissuunnitelma, missä vuosina 2019–2025 halutaan kolminkertaistaa kansainvälinen hankerahoitus, kasvattaa tutkimuksen puiteohjelmahankkeiden määrää sekä rekrytoida runsaasti lisää ulkomaalaisia TKI-asiantuntijoita.

4.3. Kansainvälisyysosaaminen TKI-yhteistyön edellytyksenä

KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ ON USEIN VARSINKIN SEN ALKUVAIHEESSA ORGANISAATIOSSA OSA vain tiettyjen henkilöiden toimenkuvaa. Heidät koulutetaan tai heistä tulee kokemukseensa perustuvan kansainvälisen toiminnan osaajia ja asiantuntijoita. Sen varmistamiseksi, että kansainvälisyysosaaminen, kontaktit ja verkostot eivät henkilöidy liiaksi tai että organisaation kansainvälinen yhteistyö nojaa liiaksi tiettyihin henkilöihin, tulisi kansainväliseen toimintaan osallistuvien joukkoa laajentaa niin, että eri alojen substanssiosaajia osallistuu siihen ja organisaatiossa etsitään tietoisesti, työjärjestelyillä ja henkilöstön kouluttamisella tasapainoa hallinnollisen ja substanssiin liittyvän kansainvälisen toiminnan työnjakoon. Näin kansainvälisestä toiminnasta tulee osa organisaation normaalia toimintaa ja vältetään tilanne missä esim. työpaikan vaihdos murentaa pohjaa organisaation kansainvälisen toiminnan jatkuvuudelta.

Vaikka kehitys on ollut positiivista, organisaatioita, joilla on osaamis-, henkilö-, ja taloudellisia resursseja tehdä aktiivista ja sitoutunutta kansainvälistä yhteistyötä, on alueella edelleenkin vähän. Tukeakseen TKI-toiminnan kansainvälistymistä, Seinäjoen ammattikorkeakoulu ja Etelä-Pohjanmaan liitto ovat järjestäneet kaksi kertaa täydennyskoulutuksen, joka on kohdennettu kansainvälisille hankeosaajille ja sellaisiksi haluaville. Täydennyskoulutusta tulisi kohdentaa myös muille ammattiryhmille. Maahanmuuttajataustaiset henkilöt ovat myös mahdollinen kansainvälisen TKI-toiminnan edistämisen voimavara, jonka osaamista ja verkostoja ei vielä riittävästi osata käyttää kansainväliseen kehittämistoimintaan linkittyvissä prosesseissa.

5. KANSAINVÄLISTYVÄ KOULUTUS

KUVA: ETELÄ-POHJANMAAN LUTTO

TAVOITE

Aktiivisen kansainvälisen toimijuuden vahvistaminen opetuksessa ja koulutuksessa ja eteläpohjalaisen koulutuksen ja osaamisen tuotteistaminen vientiin.

KEHITTÄMISKOHTEET

1. Monipuolisen kotikansainvälistymisen tukeminen

- kansainvälisyyden yhdistäminen kasvatukseen ja koulutukseen varhaiskasvatuksesta lähtien suunnitelmallisesti ja jatkumona
- yhteistyön vahvistaminen koulujen ja oppilaitosten sekä yritysten, kolmannen sektorin toimijoiden ja julkisen sektorin kanssa kansainvälisyyteen liittyvissä toiminnoissa
- yritysten, oppilaitosten ja muiden yritystoiminnan palvelutoimijoiden yhteistyömuotojen kehittäminen ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistymiseksi maakunnan yrityksiin ja organisaatioihin

2. Kansainvälisyyden vahvistaminen koulutuspalvelujen sisällössä, toteutuksessa ja laadussa

- monimuotoisen vieraskielisen opetuksen määrän lisääminen kaikilla koulutusasteilla ja maakunnan keskeisillä painoaloilla
- ulkomaalaisen henkilöstön rekrytointi opetustehtäviin
- kansainvälisten opiskelijoiden määrän kasvattaminen
- digitaalisten oppimisympäristöjen kehittäminen ja etäopiskelun helpottaminen

3. Koulutus- ja osaamisviennin edistäminen

- kansainvälisesti kilpailukykyisten koulutus- tuotteiden suunnittelu ja myynti
- alueellinen yhteistyö koulutusviennin edistämiseksi
- maakunnallisen kansainvälistymisen TKI -tukipalvelujen mallissa mukana myös koulutuksen ja osaamisen viennin edistäminen

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

Yhteistyötoimintamallin luominen tukemaan ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistymistä

Yhteistyötoimintamallin luominen yritysten, oppilaitosten ja yritystoiminnan palvelutoimijoiden välille tukemaan ulkomaalaisten opiskelijoiden työllistymistä.

Selvitetään yrityksiltä todelliset esteet ja syyt eri toimialoilla ja eri kokoisissa yrityksissä siihen miksi ne eivät hyödynnä ulkomaalaisia harjoittelijoita tai työllistä tutkinnon suorittaneita ulkomaalaisia opiskelijoita.

Luodaan tulosten perusteella ratkaisumalleja ja pilotoidaan niitä yritysten kanssa.

Jaetaan hyviä kokemuksia yrityksistä, missä harjoittelijoita tai ulkomaalaisia työntekijöitä on rekrytoitu tai työskentelee ja luodaan käytäntöjä, joilla yritysten on helppo ilmaista työntekijätarpeensa ja saada tukea ja neuvontaa ulkomaalaisen henkilön rekrytointiin harjoittelijaksi tai työntekijäksi.

VASTUUTAHOT:
oppilaitokset, ELY-keskus, TE-toimisto, yrityspalvelujen tarjoajat, yritykset

Kotikansainvälistymisen monipuolistaminen

Kotikansainvälistymisen monipuolistaminen lisäämällä ja vahvistamalla yhteistyötä koulujen ja oppilaitosten sekä yritysten, kolmannen sektorin toimijoiden ja julkisen sektorin kanssa hyödyntämällä ja yhdistämällä kansainvälisyyteen liittyviä toimintoja, kuten kulttuurivaihto, kansainväliset vierailijat tai ystävyyskaupunki -ja ystävyysseuratoiminta.

VASTUUTAHOT: oppilaitokset, kunnat, yhdistykset, yritykset, kulttuuritoimijat

Laajennetaan monimuotoisen vieraskielisen opetuksen tarjontaa

Laajennetaan monimuotoisen vieraskielisen opetuksen tarjontaa kaikilla koulutusasteilla niin suomen- kuin muunkin kielisille opiskelijoille alkaen esimerkiksi varhaiskasvatuksen kieli- kylvyistä, jatkuen koulujen kielikerhoihin ja ulottuen osaopintoihin, kursseihin ja koulutus- ohjelmiin niin, että ammatillisessa ja täydennys- koulutuksessa otetaan huomioon maakunnan keskeiset elinkeinopainoalat.

Opintojen järjestäminen on-line -opintoina ja digitaalisuuden pedagoginen hyödyntäminen mahdollistavat opintojen suorittamisen myös etäopiskeluna ja niiden markkinoinnin laajalla asiakaskunnalle.

VASTUUTAHOT: oppilaitokset, kunnat, yritykset

Alueellinen yhteistyö koulutuspalvelujen markkinoinnissa

Alueellisen yhteistyön tekeminen vieraskielisen opetuksen ja kansainvälisten koulutuspalvelujen markkinoinnissa kohderyhminä mm. Etelä-Pohjanmaalta työtä hakevat ulkomaalaiset työnhakijat ja heidän perheensä, Suomessa tai jo maakunnassa asuvat maahanmuuttajat sekä ulkomaalaiset tutkinto-opiskelijat.

Laadukkaiden kansainvälisten koulutuspalvelujen sekä Etelä-Pohjanmaan alueen vetovoimatekijöiden – esim. puhdas ja turvallinen asuin-, elin- ja opiskeluympäristö – korostaminen markkinoinnissa tukisi osaamisvajeen korjaamista työperäisen maahanmuuton kautta ja lisäisi vaihto- opiskelijoiden, kaksoistutkinto-opiskelijoiden ja ulkomaisten tutkinto-opiskelijoiden määrää.

VASTUUTAHOT: oppilaitokset, yritys- ja elinkeinopalvelujen tuottajat, TE-toimisto, yritykset

Koulutus- ja osaamisviennin edistäminen alueellisena yhteistyönä

Koulutus- ja osaamisviennin edistäminen alueellisena yhteistyönä, joka tukisi kansallista ja kansainvälistä verkostoitumista, tukisi kiinnostaville markkina-alueille suutautuville tutustumis- ja markkinointi- matkoille osallistumista, alueellisen koulutus- brändin rakentamista, tarvittavan rahoituksen suunnittelua ja hankkimista, henkilöstön osaamisen vahvistamista sekä osaamisen tuotteistamista esim. yritysten vientitoiminnan tukena.

VASTUUTAHOT: oppilaitokset, TKI-toimijat, yritykset, yrityspalvelujen tuottajat

17 Seinäjoen kaupungin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kansainvälistämisen strategia 2017-2022. Seinäjoen kaupunki

ETELÄ-POHJANMAALLA KOULUTUKSEN KANSAINVÄLISEN YHTEISTYÖN MAHDOLLISUUKSIIN ON tartuttu aktiivisesti käytössä olevien resurssien puitteissa. Kansainvälisen toimintaohjelman päivityksen yhteydessä tehdyn suppean kyselyn mukaan kunnallisten varhaiskasvatus- ja opetus-suunnitelmiin kirjattujen perustehtävien lisäksi muu kansainvälisyysaktiivisuus on kunta- ja koulukohtaista riippuen paljon myös hallinto- ja opetushenkilöstön henkilökohtaisista mahdollisuuksista ja resursseista. Seinäjoen kaupunki on ainoa, jolla tällä hetkellä on oma perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kansainvälistämisen strategia¹⁷, mutta se on tarkoitus muokata yhteiseen maakunnalliseen käyttöön. Ammatillisen toisen asteen ja korkea-asteen oppilaitoksissa erot ovat saman tyyppisiä niin, että kooltaan suuremmissa oppilaitoksissa kotikansainvälistymistä laajempi kansainvälinen yhteistyö perustuu erillisiin ohjelmiin tai suunnitelmiin ja se on volyymiltään laajempaa, kun taas pienemmissä kansainvälisyyttä käsitellään yleisemmin strategiatasolla ja se on toiminnan osana suppeampaa. Myös vapaassa sivistystyössä (kansalais-, kansan-, urheilu- ja kesäyliopistot sekä opintokeskukset) korostuu kotikansainvälistyminen, joskin myös liikkuvuus- ja kehittämishankkeita tehdään yhä enemmän samoin kuin omaehtoisia ryhmien tutustumismatkoja.

Euroopan unionin koulutuksen, nuorison ja urheilun Erasmus+ -ohjelmaa ja sen edeltäjiä on Etelä-Pohjanmaalla käytetty aktiivisesti ja sen kautta myönnetty kehittämisen ja liikkuvuuden resurssit ovat pitkälti mahdollistaneet koulutuksen kansainvälistymisen kasvun. Vähemmän käytetty resurssi on pohjoismainen Nordplus-rahoitus. Myös koulutusvienti Etelä-Pohjanmaalta on alkanut lupaavasti ammatillisen toisen- ja korkea-asteen koulutuksena.

5.1. Varhaiskasvatus

ETELÄPOHJALAISEN ESIOPETUKSEN OPETUSSUUNNITELMAN¹⁸ ARVOPOHJASSA VIITATAAN MAAKUNNAN strategian ja maakuntaohjelman keskeisiin arvoihin, joista yksi on kansainvälisyys. Maakuntasuunnitelmasta nostetaan myös kansainvälisen toiminnan valmiuksien kehittäminen jo esiopetukseen liittyvänä teemana.

Eteläpohjalaisissa kunnissa kansainvälisyyskasvatus on kotikansainvälistymistä ja toteutuu monenlaisissa muodoissa ja asiayhteyksissä. Leikit ja laulut, joissa opetellaan vieraskielisiä sanoja, ovat suosittuja. Kansainvälisten suurten urheilutapahtumien aikana voidaan opetella tunnistamaan maiden lippuja ja tutkia kartalta missä ne sijaitsevat. Juhlien yhteydessä voidaan tutustua niiden historiaan ja viettotapoihin eri maissa. Eri maanosiin tutustumisen teemassa on selvitetty eläimiä, ihmisiä, ruokia ja tapoja. Kun henkilökunnassa tai harjoittelijoissa on ulkomaalaistaustaisia henkilöitä, he esittelevät omaa maataan ja kulttuuria osana työtään. Kieliä voidaan opettaa myös ns. kielisuihkuna tai muuna kielen oppimista korostavana toimintana (Ähtärin ”Kids Play Language -hanke). Henkilöstövaihtoa, vierailuja ja kansainvälisiä kehittämissankkeita varhaiskasvatuksessa on vähän.

¹⁸ Eteläpohjalainen esiopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016

5.2. Perusopetus

KANSAINVÄLISYYS LINKITTYY PERUSOPETUKSESSA ESIM. KIELIIN, KIELITAIDON JA MONIKIELISYYTEEN, uskontoon ja muihin katsomuksellisiin kysymyksiin, kulttuuriin ja kulttuuriperintöön, erilaisiin identiteetteihin ja traditioihin, historiaan sekä yhteiskunnallisiin aiheisiin. Oppilaitosten välinen yhteistyö eri maiden välillä eri muodoissa, vaikkapa tieto- ja viestintäteknologiaa hyödyntäen, oppilaitosvierailuina tai yhteistyöhankkeiden toimintojen kautta, konkretisoivat ja henkilökohtaistavat kansainvälisyyden merkitystä. Kotikansainvälistyminen on mahdollista sisällyttää monipuolisesti oppilaitoksen toimintaan ja erilaisiin teemoihin ja sisältöihin.

Eteläpohjalaisessa perusopetuksen opetussuunnitelmassa¹⁹ viitataan esiopetuksen alueellisen opetussuunnitelman tavoin maakuntasuunnitelman arvopohjaan ja kansainvälistymisen valmiuksien kehittämisen tehtävään osana perusopetusta. Perusopetuksen tavoitteissa kansainvälisyys sisällytetään tavoitteeseen ”Ympäristö” kansainvälisen toiminnan mahdollisuuksien ymmärtämisen kannalta. Lisäksi kansainvälisyys kytketään etenkin yrittäjämäiseen toimintaan.

Peruskoulussa kansainvälistymisen muodot täydentyvät sitä mukaa, kun oppilaiden valmiudet kehittyvät. Kansainvälisyys toteutuu läpäisyperiaatteella eri oppiaineissa mutta saattaa korostua esimerkiksi kielten opetuksessa (Seinäjoella on tarjolla englanninkielistä perusopetusta ja myös varhaiskasvatuksessa on huomioitu englannin kielen oppiminen, koulujen kielikerhot). Kouluissa käy kansainvälisiä vierailijoita ja harjoittelijoita ja on myös oppilasvaihtoa tai ulkomaille suuntautuvia luokkaretkiä tai leirikouluja, kun niihin pystytään järjestämään resurssit. Ystävyyskoulut, kirjekaverit ja kummilapset sekä hankkeet ja yhteistyö järjestöjen ja ystävyyskuntien kanssa laajentavat myös perusopetuksen kansainvälistä toimintaa.

¹⁹ Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016

5.3. Lukio

ETELÄPOHJALAISTEN LUKIOIDEN KANSAINVÄLISEN TOIMINNAN ESIMERKEISSÄ KOROSTUVAT perusopetuksen yhteydessä kuvattujen työmuotojen lisäksi pyrkimys pitkäjänteiseen yhteistyöhön ulkomaalaisten kumppaneiden kanssa laajemmissa kokonaisuuksissa. Jurvan lukiolaiset matkaavat joka toinen vuosi Viroon vaeltamaan ja joka toinen vuosi kulttuuri- ja kielimatkalle muualle Eurooppaan. Ilmajoen, Kauhajoen ja Nurmon lukiot järjestävät joka toinen vuosi yhteisen matkan Sveitsiin tutustumaan Euroopan hiukkasfysiikan tutkimuskeskus CERNin toimintaan. Kuortaneen urheilulukion ja Ilmajoen lukion urheiluakatemiaan opiskelijat saavat kansainvälistymiskokemusta harjoitus- ja kilpailumatkoillaan. Ähtärissä ja Kauhavalla pyritään luomaan ja vahvistamaan yhteistyötä Kiinan alueiden kanssa. Etelä-Pohjanmaalla valmistellaan myös perusopetuksen ja lukioiden yhteistä hanketta, jolla lisätään yhteistyötä Japanin kanssa.

5.4. Ammatillinen koulutus

SEINÄJOEN KOULUTUSKUNTAYHTYMÄ SEDULLA ON KANSAINVÄLISYYTTÄ PAINOTTAVA PÄÄSTRATEGIA, jonka pohjalta tehdään vuosittainen kansainvälisyyden toimintasuunnitelma. Kansainvälisyys sisältyy tutkintojen toteuttamissuunnitelmiin ja opetukseen sekä ohjaukseen, oppimisympäristöihin, työelämäyhteistyöhön, osaamiseen, asenteisiin ja verkostoihin sekä alueen toimintaan.

Kansainvälisiä hankkeita, mistä suureen osaan rahoitus tulee Erasmus+ -ohjelmasta, Sedussa on vuosittain toteutuksessa noin 20. Hankkeitten Euroopan unionin rahoitusosuus on tällä ohjelmakaudella ollut Sedun osalta 1,2 miljoonaa euroa. Kansainvälisiä opiskelujaksoja – liikkuvuuksia – on pyritty lisäämään määrällisesti ja laajentamaan uusille koulutusaloille niin ulkomaille lähtevien kuin muualta Seduun suuntautuvienkin opiskelijavaihtojen osalta. Kaikkien alojen opiskelijoilla on mahdollisuus painottaa kansainvälisyyttä opinnoissaan valitsemalla kansainvälisyys- ja monikulttuuriosaamista kehittävä paikallisesti tarjottava tutkinnon osa. Myös opetushenkilöstön liikkuvuuteen on kannustettu ja hankittu resursseja. Kansainvälisyyspalveluissa työskentelee päätoimisesti kaksi henkilöä, minkä lisäksi jokaisessa yksikössä on kansainvälisyysvastaava.

Järviseudun koulutuskuntayhtymän strategian visiossa 2025 kansainvälisyys mainitaan mahdollisuutena, joka edellyttää vahvaa verkostoitumista. Järviseudun ammatti-instituutissa ja Suupohjan ammatti-instituutissa kansainvälinen toiminta on Sedua vähäisempää, mutta sekä kansainvälistä hankeyhteistyötä että ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden kouluttamista on tehty pitkään. Järviseudulla on vuodesta 2003 lähtien opiskellut kohdennetun rekrytoinnin myötä useita satoja venäläisiä opiskelijoita, jotka ovat ammatillisen tutkinnon suorittamisen jälkeen työllistyneet hyvin lähialueelle. Suomen Yrittäjäopisto kohdentaa kansainvälisen hanketoimintansa sekä kansainvälistymiseen liittyvän opintotarjontansa erityisesti yrittäjille ja yritystoiminnan kansainvälistämiseen.

5.5. Korkea-asteen koulutus

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN STRATEGIASSA KANSAINVÄLISYYS ON OLLUT KESKEISTÄ JO VUOSIA.

SeAMKin kansainvälistymissuunnitelma vuosille 2019–2025 kertoo paitsi tämänhetkisen kansainvälisen toiminnan luonteesta myös sen koulutusta koskevista kasvutavoitteista: ulkomaalaistaustaisten työntekijöiden lisääminen, vieraskielisten tutkinto-ohjelmien kaksinkertaistaminen, ulkomaalaisten tutkinto-opiskelijoiden lisääminen, opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuuden monimuotoistaminen, vieraskielisen opetuksen lisääminen, kansainvälisen hankerahoituksen kolminkertaistaminen (ml. TKI-rahoitus) sekä koulutusviennin kasvattaminen.

SeAMK kiinnostaa edelleen ulkomaalaisia opiskelijoita huolimatta lukuvuosimaksujen käyttöönotosta ja maksullisuuden tulosta kansainväliseen koulutukseen, kun opiskelija tulee Euroopan unionin tai Euroopan talousalueen ulkopuolelta. Myös pitkissä opiskelijavaihdoissa tulijoita ulkomailta on enemmän kuin sinne lähtiöitä. Kokonaisuudessaan SeAMKin opiskelijoista tällä hetkellä noin 1000 eli viidennes osallistuu opiskelijavaihtoon.

Merkittävänä haasteena SeAMKilla on harjoittelupaikkojen löytäminen ulkomaalaisille opiskelijoille opintojen aikana ja työllistyminen ja alueelle jääminen tutkinnon suorittamisen jälkeen. Jos aiemmin syynä tilanteeseen mainittiin usein työnantajien kielteinen asenne, nyt korostuvat muut seikat: yritykset eivät tiedä miten hankkia ulkomaalainen harjoittelija tai mitä erityiskysymyksiä liittyy ulkomaalaistaustaisen henkilön palkkaamiseen, yritykset pitävät työhön perehdyttämistä ja työssä opastamista liian aikaa vievänä tai vaikeana esim. kielen vuoksi suhteessa siitä saatavaan hyötyyn, ulkomaalaisten työntekijöiden ei uskota tuntevan suomalaisia työturvallisuusvaatimuksia ja sopeutuvan toimintakäytäntöjen vaatimuksiin.

Lisäksi puhtaana käytännölliset seikat, kuten työmatkan kulkeminen tai asumisen järjestäminen muodostuvat esteiksi. Koska pula ajantasaisen ammattitaidon omaavista osaajista maakunnassa kasvaa eläköitymisten myötä, on Etelä-Pohjanmaalla opiskelleiden, suomalaiseen yhteiskuntaan tutustuneiden, kieltä osaavien ja hyvin koulutettujen ulkomaalaisten henkilöiden alueelle työllistymisen ja jäämisen mahdollistaminen merkittävä yhteinen haaste yrityksille, koulutuksen tuottajille ja elinkeinoelämän muille toimijoille.

Seinäjoen yliopistokeskuksen tutkinto- ja täydennyskoulutus kytkeytyy lähtökohtaisesti kansainvälisen tiedeyhteisön TKI-toimintaan. Koulutusjaksojen ja -alojen välillä on eroja, mutta kansainvälisyys näkyy yleisellä tasolla opintosisällöissä, kotikansainvälistymisenä opintojen kuluessa sekä kansainvälisen vaihdon tai työharjoittelun suorittamismahdollisuutena. Tulevaisuudessa tarvitaan kuitenkin lisää eri yhteisöjen kansainvälistymisprosesseja tukevaa täydennyskoulutusta sekä helppokäyttöisiä toimintakonsepteja, joilla tuetaan työssäkäyvien aikuisopiskelijoiden ja työelämän asiantuntijoiden kansainvälistymistä.

5.6. Vapaa sivistystyö

VAPAAN SIVISTYSTYÖN OPPILAITOKSISSA (KANSALAI- JA TYÖVÄENOPISTOT, KANSANOPISTOT, urheiluopistot, kesäyliopistot, opintokeskukset) kansainvälistymisen laajuutta tai muotoja ei lähtökohtaisesti ohjata opetussuunnitelmilla, vaan ne voivat nimensä mukaisesti vapaasti päättää mitä kansainvälisyys ja kansainvälistyminen niiden toiminnassa tarkoittaa. Eteläpohjalaisissa kansalaisopistoissa kielivalikoima on suhteellisen monipuolinen, joskin riippuvainen opiskelijamääristä ja kysynnästä: niitä kursseja pystytään järjestämään mihin ilmoittautuu riittävästi opiskelijoita. Harvinaisten kielten ryhmien ja kielten jatkoryhmien, missä opiskelijamäärät ovat usein pieniä, ylläpitäminen on haastavaa. Kansainvälisyyden teemoja on yhdistetty eri kursseihin ja jotkin opintoryhmät ovat myös tehneet opintoihin liittyen ulkomaanmatkoja. Kotikansainvälistymisen muotoja ovat myös ulkomaalaiset vierailijat ja harjoittelijat. Kansalaisopistoissa työskentelee paljon ulkomaalaistaustaisia tuntiopettajia. Kansainvälistä kehittämishankkeita ja henkilöstön liikkuvuuksia on toteutettu ainakin Seinäjoen, Lapuan ja Järvilakeuden kansalaisopistoissa. Hanketoiminta ja liikkuvuus ovat kasvussa samoin kuin niitä tekevien opistojen määrä.

Etelä-Pohjanmaan opisto, Seurakuntaopiston Lapuan kampus sekä Kauhajoen evankelinen opisto ovat kaikki järjestäneet maahanmuuttajien opetusta joko kotouttamiskoulutuksena, perusopetuksena tai kielikoulutuksena. Niillä on myös jonkin verran kansainvälistä hanke-toimintaa sekä henkilö- ja opiskelijavaihtoa.

Etelä-Pohjanmaan kesäyliopisto tarjoaa kieliopintoja avoimena yliopisto-opetuksena. Tarjonnassa painottuvat erityisesti kandidaatin tutkintoihin sisältyvät pakolliset kieliopinnot. Lisäksi Etelä-Pohjanmaan kesäyliopistossa on tarjolla kielten perusopintoja muun muassa englannista ja pohjoismaisista kielistä. Ulkomaalaisia asiantuntijoita on käytetty kouluttajina myös kesäyliopiston ammatillisissa täydennyskoulutuksissa. Esimerkiksi menetelmäkoulutuksissa on ollut kouluttajia muun muassa Iso-Britanniasta, Skotlannista, Italiasta, Turkista ja Alankomaista.

5.7. Koulutuksen ja osaamisen vienti

OPETUS- JA KULTTUURIMINISTERIÖ LAATI VUOSILLE 2016–2019 KOULUTUSVIENNIN TIEKARTAN, jonka tavoitteena on vauhdittaa ja nostaa koulutusviennin arvoa huomattavasti, kun lain-säädännölliset esteet koulutusviennille on poistettu. Koska koulutusviennin tuotteet, toimijat ja yhteistyömuodot ovat kovin moninaiset, kuvaavampi termi voisi olla koulutuspalvelu-liiketoiminta (Global Education Services).

Koulutus- ja osaamisviennillä on useita eri muotoja:

- lukuvuosimaksullinen tutkintokoulutus (opiskelu Suomessa)
- tilauskoulutus (opinnot järjestetään Suomessa tai kohdemaassa ja räätälöidään asiakkaan toiveiden mukaisesti)
- muu myytävä koulutus: täydennyskoulutus, diplomakoulutus, kurssit, opintojaksot, vierailut (valmiit tuotteet, jotka asiakas ostaa)

Vientitoimijoita ovat:

- oppilaitosten omat vientiyksiköt
- oppilaitosten omat tai yhteiset vientiyritykset
- Opetushallituksen Education Finland -kasvuohjelma
- Ulkoministeriön Team Finland Knowledge -verkosto

Koulutuksen sisällöt ja sen toteuttamisen ja järjestämisen yhteistyö- ja asiakastahot vaihtelevat kysynnän mukaan. Yritykset ja oppilaitokset voivat tehdä tuotekoulutusta, missä yritys toimittaa asiakkaalle esim. koneen, laitteen tai järjestelmän ja oppilaitos vastaa asiakkaan perehdyttämisestä sen käyttöön. Tutkinto- tai täydennyskoulutuksena voidaan viedä myös opettajakoulutusta tai kouluttajan koulutusta, missä kouluttaja kouluttaa toista opettajaa. Myös leirikoulujen järjestäminen, taiteen perusopetus tai oppimateriaalituotanto voivat olla koulutuksen vientituotteita.

Eteläpohjalaisista toimijoista Sedu rakentaa koulutusvientituotteita ja -palveluita osana alueellisten ja kansallisten toimijoiden verkostoa ja valmistelee tutkintovientiä. Sedu ja SeAMK ovat mukana *Education Finland* -ohjelmassa. SeAMK on perustanut neljän muun ammattikorkeakoulun kanssa ruokaketjun koulutusvientiverkoston *Food Learning Export Network* ja edistää myös Healthy Kids of Seinäjoki -teemaan liittyvää koulutusvientiä. Suomen Yrittäjäopisto on osakkaana *Omnia Education Partnership*issä kolmen muun organisaation kanssa ja tuottaa yhteistyössä tutkintotavoitteisia yrittäjä- ja johtamis-koulutuksia sekä tutkintojen arviointeja lähinnä Lähi-Idän ja Afrikan maissa.

6.

MATKAILU JA KANSAINVÄLISYYS

TAVOITE

Ulkomaalaisten matkailijoiden määrän nostaminen ja matkailuelinkeinon kasvattaminen Etelä-Pohjanmaalla.

KEHITTÄMISKOHEET

1. Maakunta- ja kuntarajat ylittävän yhteistyön kehittäminen ja verkostoituminen

- kuntien ja seutukuntien matkailuyhtiöiden keskinäisen ja maakunnallisen yhteistyön tiivistäminen
- maakunnallisen matkailun koordinoinnista sopiminen kansainvälisen matkailun edistämiseksi ja toimialan painoarvon vahvistamiseksi osana elinkeinotoimintaa
- yhteistyö, tiivistäminen naapurimaakuntien matkailutoimijoiden kanssa

2. Matkailupalvelujen tarjoajien ja -kehittäjien aktivointi ja kansainvälistymisvalmiuksien parantaminen

- digitalisaation ja siinä tarvittavan osaamisen edistäminen matkailupalveluissa
- yritys yhteistyön ja yritysten keskinäisen verkostoitumisen tukeminen
- kielitaidon, kulttuurituntemuksen ja asiakaslähtöisyyden vahvistaminen

3. Matkailutoimialan kansainvälisen toiminnan kehittäminen

- kansainvälisten markkinoiden kohdemaiden ja kärkikohderyhmien määrittely
- kärkiteemojen tuotteistaminen räätälöitäviksi palvelukokonaisuuksiksi
- maakunnallisen brändin vahvistaminen

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

Maakunnallisen matkailufoorumin luominen

Maakunnallisen matkailufoorumin luominen kokoamaan matkailun ekosysteemin toimijat yhteen ja tekemään yhdessä toimialan kehittämistä koskevia päätöksiä eri näkökulmat huomioon ottaen

VASTUUTAHOT: kunnat, kuntien ja seutukuntien elinkeino- ja matkailuyhtiöt, yritykset ja muut matkailualan toimijat

Yhteisen kansainvälisen matkailun markkinointistrategian laatiminen

Etelä-Pohjanmaan yhteisen kansainvälisen matkailun markkinointistrategian laatiminen yhdessä matkailuekosysteemin eri toimijoiden kanssa.

Kärkialojen (luonto- ja hyvinvointimatkailu, liike- ja kokousmatkailu, kulttuurimatkailu, koulutusmatkailu) palvelukokonaisuuksien tuotteistaminen ja pääkohdealueista ja -kohderyhmistä sopiminen.
Veturiyritysten hyödyntäminen.
Kehittämiskohteiden ja tuotekehitystarpeiden tunnistaminen.

VASTUUTAHOT: kunnat, kuntien ja seutukuntien elinkeino- ja matkailuyhtiöt, yritykset ja muut matkailualan toimijat

Matkailualan koulutuksen järjestäminen

Matkailualan perus- ja täydennyskoulutuksen järjestäminen maakunnassa suuntautumisvaihtoehtona kansainvälinen matkailu

VASTUUTAHOT: oppilaitokset, matkailualan toimijat

Suomen matkailun kokonaiskysyntä ollut pitkään

*noin **13** miljardia €*

uskotaan mahdollisuuksiin kasvaa 2025 mennessä

*jopa **20** miljardiin €*

20 Yhdessä enemmän – kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun. Matkailun tiekartta 2015–2025. Työ- ja elinkeinoministeriö. Elinkeino ja innovaatio-osasto 16.1.2015

SUOMEN MATKAILUN TIEKARTTA VUOSILLE 2015–2025²⁰ KERTOO, ETTÄ MATKAILUTOIMIALA KASVAA 5 % vauhtia maailmassa vuosittain. Se on potentiaalinen kasvu- ja vientiala myös Suomelle. Palvelutoimialan etuna on myös sen työllistävä vaikutus. Suomen ja sen alueiden kehityspotentiaalien toteuttamiseksi tarvitaan kuitenkin innovatiivisuutta, pitkäjännitteisyyttä ja sitoutumista, asiakaslähtöisyyttä, laatua ja ennen kaikkea eri tahojen yhteistyötä ja verkostoitumista. Eri kokoiset toimijat voivat yhdessä luoda kiinnostavia, laadukkaita ja yksilöllisiä matkailutuotteita mitä elämyshakuiset ja laatutietoiset ulkomaalaiset asiakkaat haluavat. Suomen vahvuuksia ovat puhdas luonto, omaperäinen kulttuuri, hyvinvointia edistävät olosuhteet sekä toimiva infrastruktuuri.

Matkailulla on myös aluetaloudellisesti tasapainottava vaikutus ja matkailun merkitys korostuu etenkin syrjäisemmillä alueilla, koska matkailu ja sen liitännäispalvelut palvelevat myös paikallisia asukkaita ja auttavat ylläpitämään perusinfrastruktuuria. Suomen matkailun kokonaiskysyntä on pitkään ollut noin 13 miljardia euroa, mutta sillä uskotaan olevan mahdollisuuksia kasvaa jopa 20 miljardiin vuoteen 2025 mennessä. Matkailuala työllistää 140 000 henkilöä, erityisesti alle 30-vuotiaita. Vuoteen 2025 mennessä luvun odotetaan kasvavan 180 000 henkilöön. Matkailuyrityksistä pääosa on mikroyrityksiä. (Yhdessä enemmän)

Digitalisoitumisen tukemiseksi Visit Finland julkaisi vuonna 2018 erityisen ”Suomen matkailun digitiekartan”. Lisäksi halutaan vahvistaa yhteistyötä matkailualan rajapinnoilla kulttuurituotannon, median, viestinnän ja designin, hyvinvointi- ja terveyspalvelujen, palveluteknologian, liikunnan ja urheilun sekä elintarvike- ja ruokatuotannon suuntiin. Tarjonnan ympärivuotisuutta halutaan lisätä. (Yhdessä enemmän)

6.1. Ulkomaalaiset matkailijat Etelä-Pohjanmaalla

²¹ Tilastokeskus 4/2018

²² Tilastokeskus 4/2018

²³ KV-matkailun ja markkinoinnin edistämissuunnitelma Etelä-Pohjanmaalla v. 2018-2019. Korttesluoma A. Matkailu kansainvälisille portaille -hanke.

VUONNA 2017 SUOMESSA OLI KAIKKINEEN 21,9 MILJOONAA YÖPYMISTÄ, JOISTA 3 % Etelä-Pohjanmaalla. Ulkomaalaisia yöpyjiä Suomessa oli 6,7 miljoonaa, joista 1 % yöpyi Etelä-Pohjanmaalla. Ulkomaalaisten yöpyjien määrä kasvoi valtakunnallisesti 16,8 %²¹ mikä on huomattavasti enemmän kuin muissa Pohjoismaissa, joskin absoluuttisissa matkustajaluvuissa Suomi pitää vielä perää. Maakunnittain tarkasteltuna Etelä-Pohjanmaan yöpymisissä ulkomaalaisten matkailijoiden osuus oli 5 %. Vertailulukuina Lappi 51 % ja Uusimaa 47 %. Maakunta ei siis kuulu Suomen kärkikastiin matkailun kohdealueena, mutta sillä on hyvät edellytykset vahvistaa asemaansa ja ottaa osuutensa matkailun kasvusta Suomessa²².

Absoluuttisilla luvuilla mitattuna ulkomaalaisten yöpymiset Etelä-Pohjanmaalla ovat kasvaneet 9 300 vuorokautta vuodesta 2000 vuoteen 2017 eli 36 %. Kansainvälisten matkailijoiden yöpymisiä maakunnassa oli vuonna 2017 rekisteröityneissä majoitusliikkeissä 34 622 vuorokautta. Saapuneita matkailijoita oli 12 248 ja keskimääräinen viipymä oli 2,83 vuorokautta. Noin 70 % maakunnassa yöpyvistä ulkomaalaisista matkustaa työn vuoksi.

Eniten yöpyjiä maakunnassa vuonna 2017 oli Thaimaasta, Virosta, Ruotsista, Saksasta ja Venäjältä. Vuosittaisessa vaihtelussa näkyy etenkin työperäisen matkustamisen osuus – thaimaalaiset ovat tulleet poimimaan marjoja, virolaiset keikkatöihin, puolalaiset ja tanskalaiset rakentamaan tuulimyllyjä. Myös kansainvälisten kokouksien ja seminaarien määrä vaihtelee vuosittain.²³

Vaikka matkailun kokonaistulo ja -hyöty ovat laskeneet noin 6 % verrattaessa vuoden 2012 ja 2016 lukuja (kuva 12), toimiala on kuitenkin maakunnallisesti merkittävä. Sen osuus Etelä-Pohjanmaan yritysten kokonaisliikevaihdesta oli vuonna 2016 noin 3,4 % ja henkilötyövuosista noin 3,7 %.

Ulkomaalaisten yöpymiset Etelä-Pohjanmaalla kasvaneet

36 %

Yöpyvistä ulkomaalaisista matkustaa työn vuoksi

noin **70 %**

Kuva 12.

Matkailun kokonaishyöty Etelä-Pohjanmaalla 2012–2016: Etelä-Pohjanmaan matkailun taloudelliset vaikutukset.
Etelä-Pohjanmaan liitto/FCG

vuosi	Välitön matkailutulo milj.€	Välillinen matkailutulo milj.€	Matkailutulo yhteensä milj.€	Palkkatulo- vaikutukset milj.€	Verotulo- vaikutukset milj.€	Matkailun kokonaishyöty milj.€	Välitön työllisyysvaikutus htv	Välillinen työllisyysvaikutus htv	Työllisyysvaikutus YHTEENSÄ htv
2012	353	189	542	101	20	663	1796	764	2 560
2016	331	177	508	98	21	626	1720	745	2 464

6.2. Ulkomaalaisten matkailijoiden vetovoimatekijät Etelä-Pohjanmaalla

ETELÄ-POHJANMAAN MATKAILUKOhteet ovat osittain vielä löytämättömiä. Joidenkin tunnettujen ja vetovoimaisten kohteiden (esim. Power Park, Tuurin Onnenkylä, Ähtäri Zoo, Aalto-keskus) rinnalle voidaan innovatiivisesti tuotteistamalla koota niin kotimaisia kuin ulkomaalaisiakin matkustajia kiinnostavia kohde- ja palvelupaketteja. Luonto tarjoaa monia mahdollisuuksia: Lakeus-maisema, mahdollinen geopark Lauhavuoressa sekä erilaiset luontokohteet ja -reitit. Visit Alvar Aalto -tuotteet ovat uusia matkailijoita kiinnostavia palveluja. Tapahtumamatkailu on merkittävää Seinäjoella Provinssirockin, Tangomarkkinoiden, Vauhti-ajojen ja muiden suurten kesätapahtumien aikana samoin kuin Ilmajoen musiikkijuhlilla ja Vanhan Paukun Festivaaleilla Lapualla.

Monipuolisia palveluja matkailija tavoittaa kuntakeskuksista, joita ympäröivät maaseutualueet. Niillä matkailupalveluja voidaan tarjota maatilayrittäjyyden ohessa eri muodoissa. Kaupunkimaisemilla alueilla kokous- ja liikematkailulla on hyvä kasvupotentiaali. Kansainvälisiä asiakkaita voidaan saada alueelle myös yhteistyössä matkailualan ulkopuolisten, vaikkapa teollisuuden vientiyritysten kanssa. Tällä hetkellä niin kotimaan kun kansainvälinenkin matkailu suuntautuu Etelä-Pohjanmaalle lähinnä kesäisin. Kehittyminen Ruokamaakunnasta Ruokaprovinsiksi tukee myös matkailualan kehittymistä ja tarvitsee onnistuakseen myös sen tuotteistamispanosta.

Etelä-Pohjanmaan saavutettavuus on hyvä. Päärata Helsingistä Rovaniemelle on vaivaton matkustuskeino ja yhteyksien parantaminen on maakunnalle keskeinen kehittämiskohde kaiken elinkeinoelämän kannalta. Poikittaisliikenteen kehittämisellä Pohjanmaalta Keski-Suomeen on korkea prioriteetti matkailun edistämisen suhteen. Matkailullisia mahdollisuuksia tarjoaa myös Vaasasta Lapuan ja Alajärven kautta kohti Joensuuta kulkeva Sininen tie. Vaasan lentokentän kasvu sekä uuden laivan myötä paraneva meriyhteys Ruotsista helpottavat matkustamista myös Etelä-Pohjanmaalle.

6.3. Matkailualan kehittäminen yrittäjyytenä ja elinkeinona

MAAKUNNASSA ON RUNSAASTI PIENIÄ MATKAILUTOIMIALAAN KUULUVIA YRITYKSIÄ (majoitus, ravitsemus, kuljetus, matkatoimistot ja muut matkailupalvelut, kulttuuri-, urheilu- ja virkistyspalvelut, terveys- ja hyvinvointipalvelut sekä vähittäiskauppa) ja kehittäjätoimijoita ja kiinnostus matkailuyrittämiseen ja sen mahdollisuuksiin kasvaa. Tällä hetkellä kenttä kuitenkin on sirpaleinen eikä yhteistyötä tehdä riittävästi. Keskinäinen verkostoituminen ja tiedotus on vähäistä. Kehittämistoimet koetaan hajanaisiksi. Yrityksissä kehittämisen kaari on lyhyt eikä visiota tai suunnitelmaa kansainvälistymiselle ole. Visit Finlandin kansainvälistymispolku-arvioinnissa²⁴ eteläpohjalaisista matkailuyrityksistä 70 % oli kansainvälistymisvalmiuksien suhteen perustasolla. Haasteena on myös se, että yrityksillä ei ole myyntikanavien tuntemusta, millä ulkomaalaiset asiakkaat tavoitettaisiin. Verkostoitumisen ja yhteistyön puute estää yhteisten tuotteiden luomisen.

Digitaalinen markkinointi on matkailualan yrityksen menestymisen kannalta perusedellytys sekä kotimaisten että ulkomaalaisten kohderyhmien suhteen riippumatta siitä onko yritys pieni vai suuri. Matkailijat etsivät tietoa verkosta kuten sähköisistä jakelukanavista ja sosiaalisesta mediasta. Pääosa matkanjärjestäjistä edellyttää tietyn tyyppisiä ja tasoisia digitaalisia palveluja että he ottavat tuotetta myyntiin lainkaan. Digitaalisen markkinoinnin ja myynnin hallitseminen oman yrityksen kannalta tarkoituksenmukaisesti edellyttää kouluttautumista ja uusien taitojen opettelua – ja sitä, että yrittäjille soveltuvaa koulutusta on saatavissa.

Eri seutukunnille tai tiettyjen kohteiden ympärille rakentuneet laajemmat kehittämissuunnitelmat (esim. Ähtärin uuden matkailuyhtiön kehittämisajatus, Järviseudun Matkailun Masterplan) ovat osoituksia paitsi tarpeesta luoda yhteisiä suuntaviivoja, myös halusta ryhtyä yhteistyöhön ja tarttua toimeen. Yksituumaista kehittämistä maakunnan tasolla hidastaa se, että vaikka matkailua on Etelä-Pohjanmaalla kehitetty jo pitkään, millekään toimijalle ei ole annettu legitiimiä asemaa koordinoida kehittämistyötä ja luoda yhteisesti hyväksyttyjä päälinjauja, joiden suuntaisesti tuotteita ja palveluja kehitettäisiin ja markkinoitaisiin. Etelä-Pohjanmaa on Visit Finlandin määrittelemistä suuralueista mukana Rannikko- ja saaristoalueessa ja vaikka maakunnalla ei omaa rannikkoa tai saaristoa ole, yhteistyötä Pohjanmaan ja Keski-Pohjanmaan kanssa on hyvä tiivistää sekä osana valtakunnallista aluejakoa että *Visit Pohjanmaa* -brändin alla.

²⁴ KV-matkailun ja markkinoinnin edistämissuunnitelma
Etelä-Pohjanmaalla v. 2018-2019. Korttesluoma A.
Matkailu kansainvälisille portaille -hanke.

KUVA: ETELÄ-POHJANMAAN LITTO

7.

ETELÄPOHJALAISEN KULTTUURIN KANSAINVÄLISTYMINEN

TAVOITE

Eteläpohjalaisen kulttuurin tunnetuksi tekeminen, kansainvälisten vaikutteiden aktiivinen tuominen osaksi eteläpohjalaista kulttuurikenttää sekä kansainvälisten resurssien tehokas hyödyntäminen.

KEHITTÄMISKOHTEET

1. Kansainvälisten verkostojen rakentaminen

- kansainvälisten kulttuuritapahtumien järjestäminen ja niihin osallistuminen ulkomailla
- taiteilijoiden ja kulttuuritoimijoiden liikkuvuuden edistäminen
- kansainvälisen toiminnan osaamisen edistäminen kulttuurialalla

2. Kansainvälisen kulttuurin hanketoiminnan edistäminen

- rahoitusmahdollisuuksista tiedottaminen
- hankehaun neuvontapalvelujen kehittäminen
- aktiivinen kansainvälisten hankkeiden toiminnasta ja tuloksista tiedottaminen

3. Alueen kansainvälisten osaajien veto- ja pito-voiman kehittäminen kulttuurin avulla

- kulttuuritoimijoiden, elinkeinoelämän ja ystävyysseurojen monitasoisen yhteistyön kehittäminen liike-elämän ja kulttuuritoiminnan kansainvälistymisen edistämiseksi
- kulttuuri- ja taidetoiminnan/luovan talouden hyödyntäminen kansainvälisen elinkeinoelämän tukena
- monikulttuurisuuden edistäminen ja kotouttaminen kulttuuria hyödyntämällä
- paikallisten ja alueellisten tapahtumien kansainvälisyyden vahvistaminen
- kuntien roolin vahvistaminen kulttuurialan kansainvälisessä toiminnassa

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

Kartoitetaan kv-verkostot missä alueen eri alojen kulttuuritoimijat mukana

Kartoitetaan kansainväliset verkostot missä alueen eri alojen kulttuuritoimijat jo ovat mukana, kuvataan verkostojen toiminta ja tavoitteet sekä alueen toimijoiden rooli verkostossa.

Kartoitus auttaa luomaan kokonaiskuvaa siitä millä taiteen- ja kulttuurin aloilla eteläpohjalaiset jo tekevät kansainvälistä yhteistyötä. Kartoitusta hyödynnetään aktivoimaan toimijoita luomaan verkostoja ja liittymään niihin omalta kannaltaan mielekkäillä tavoilla.

VASTUUTAHO: Etelä-Pohjanmaan liitto, kulttuuritoimijat

Kulttuurialan kv-toiminnan täydennyskoulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen

Kulttuurialan kansainvälisen toiminnan täydennyskoulutuksen suunnittelu ja toteuttaminen.

VASTUUTAHO: oppilaitokset, kulttuuritoimijat

Kv-toiminta nostetaan näkyvämmiin tiedotuksessa ja markkinoinnissa

Kansainvälinen toiminta, sen muodot ja mahdollisuudet nostetaan näkyvämmiin ja aktiivisemmin esiin kulttuurialan tiedotuksessa ja markkinoinnissa.

Tiedotuksessa voidaan esitellä mm. taiteilija-residenssejä, opettaja- ja opiskelijavaihtojen kokemuksia, hankeyhteistyötä ja tuloksia, kertoa kansainvälistymistä tukevista hanke- ja apurahahauista tai muista rahoitusmahdollisuuksista sekä esitellä ministeriöiden, suurlähetystöjen ja muiden edustustojen keinoista edistää kulttuurialan kansainvälistä yhteistyötä.

VASTUUTAHO: Etelä-Pohjanmaan liitto, kulttuuritoimijat, media

Taiteen perusopetuksen toimintamalli voidaan tuotteistaa

Taiteen perusopetus suomalaisessa muodossaan on ainutlaatuista maailmassa ja sen toimintamalli voidaan tuotteistaa kansainvälisille markkinoille eri toimijoiden yhteistyönä.

VASTUUTAHO: taiteen perusopetuksen järjestäjät, OPH, OKM

Suunnitelmallinen ja yhteistyössä toteutettu kansainvälisyyden painottaminen

Suunnitelmallinen ja yhteistyössä toteutettu kansainvälisyyden painottaminen ja tarjonnan monipuolistaminen eri kohderyhmille suunnatuissa kulttuuritapahtumissa ja -toiminnoissa, kuten taiteilijaresidenssit, kulttuurialan seminaarit, leirit ja työpajat.

VASTUUTAHO: kulttuuritoimijat, kunnat

ETELÄ-POHJANMAALLA ON TEHTY KULTTUURIN KEHITTÄMISTYÖTÄ PITKÄÄN JA TAVOITTEELLISESTI. Ensimmäinen kulttuurin kehittämisohjelma valmistui vuonna 1999, ja erilaisia kulttuurialan kehittämishankkeita on ollut vuosien kuluessa paljon, myös kulttuurin kansainvälistymiseen liittyen.

Etelä-Pohjanmaan kulttuurin kehittämistyötä ohjaa kulttuuristrategia 2015–2020: *Etelä-Pohjanmaa – Jotakin parempaa*²⁵ (maakuntahallitus on 26.8.2019 hyväksynyt strategian päivityksen vuosille 2019–2025). Siinä on kuvattu kulttuurin kehittämisen visio ja kulmakivet, jotka kertovat mihin asioihin alueen kulttuurin edistämässä ja kehittämisessä erityisesti panostetaan. Kulmakivet – yhteistyö, liiketoiminta, hyvinvointi ja kansainvälisyys – perustuvat tunnistettuihin vahvuuksiin ja tulevaisuuden tarpeiden ennakointiin.

Kulttuurin kehittämisen visiona on *”Meitä ittiä ja muuta maailmaa innostava kulttuurimaakunta”*. Etelä-Pohjanmaa on jo nyt vahva kulttuurimaakunta, jonka tulevaisuuden menestys kumpuaa kansainvälisyydestä ja kyvystä uudistua muun maailman mukana. Maakunnan halutaan olevan vetovoimainen ja kansainvälinen asukkaita, matkailijoita ja yrityksiä innostava kulttuurimaakunta. Tyytyväiset yritykset ja asukkaat valitsevat maakunnan pysyväksi olinpaikakseen ja kulttuuri on merkittävä pito- ja vetovoimatekijä. Omaleimaisen ja laadukkaan kulttuuriprofiilin luominen ja yhteistyön tekeminen kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa vahvistavat maakunnan vetovoimaa.

Etelä-Pohjanmaan kulttuuri on omaleimaista. Maakunnassa toimii taiteen ja kulttuurin ammattilaisia ja harrastustoiminta on aktiivista eri taiteenaloilla. Kulttuurin vahvuustekijöitä löytyy lähes kaikilta kulttuurin ja taiteen aloilta. Maakunta on tunnettu erityisesti musiikista – ja etenkin rytmimusiikista. Provinssirock ja Tangomarkkinat ovat hyviä esimerkkejä kansainvälisestikin tunnetusta musiikkiosaamisesta. Maakunnassa on paljon rytmimusiikin ja klassisen musiikin tapahtumia sekä erilaisia toimijoita. Sibelius-Akatemian Seinäjoen yksikkö tekee hienoa kehittämis-, tutkimus- ja koulutustyötä. Musiikkioppilaitosten lisäksi alan koulutuksen vahvoja toimijoita ovat Rytm-instituutti sekä lastenkulttuurikeskus Louhimo. Ilmajoen musiikkijuhlat on tuottanut oopperaesityksiä jo yli 40 vuoden ajan.

²⁵ Etelä-Pohjanmaa – Jotakin parempaa. Kulttuuristrategia 2015–2020.
Etelä-Pohjanmaan liitto

Taide- ja kulttuurilaitoksista keskeisimpiä ovat Seinäjoen kaupunginteatteri, Seinäjoen kaupunginorkesteri, Seinäjoen museot, Nelimarkka-museo – Etelä-Pohjanmaan aluetaidemuseo ja Pohjanmaan Valokuvakeskus. Kulttuurikeskukset toimivat kulttuuritoiminnan vetureina monella paikkakunnalla, näistä esimerkkeinä Kulttuurikeskus Vanha Paukku Lapualla ja Rytmikorjaamo Seinäjoella. Kuvataiteilijoiden teoksia esittelevät alueen taidemuseot, taidehallit, galleriat ja ateljeet. Kansainvälistä toimintaa on erityisesti Vanhan Paukun ja Nelimarkka-museoiden taiteilijaresidensseissä sekä Pirkanpohjan taidekeskuksessa.

Maakunta on myös vahva käsityömaakunta. Käsi- ja taideteollisuusyrityksiä on paljon, samoin alan harrastajia. Alan kärkitoimijoita ovat Taito Etelä-Pohjanmaa sekä kansainvälisesti tunnetut yritykset Amfora, VM-Carpet, Lapuan Kankurit sekä lisäksi Järvenpää. Etelä-Pohjanmaan kulttuuriperintö on vahvaa ja kotiseututyöllä on pitkät perinteet. Maakunnassa on paljon museoita. Tyypillisimpään rakennusperintöön kuuluvat kaksifooninkiset talot antavat yhä leimansa lakeuden maisemaan. Rakennuskulttuurin kansainvälisestikin tunnettuja arkkitehtuurikohteita edustavat Seinäjoen ja Alajärven Aalto-keskukset sekä Seinäjoen Apila-kirjasto.

Taiteen perusopetusta 7–18-vuotiaat saavat Etelä-Pohjanmaalla musiikissa, kuvataiteessa, käsityössä, teatterissa, tanssissa ja sirkustaiteessa. Taiteen perusopetusta järjestävät musiikkioppilaitokset, kuvataidekoulut, käsityökoulut, tanssiopistot ja kansalaisopistot sekä taide liikuntakoulu. Etelä-Pohjanmaalla järjestetään monipuolisesti taiteen ja kulttuurin opetusta. Opetusta järjestävät kansalais- ja musiikkiopistot, kansanopistot, ammattioppilaitokset, korkeakoulut sekä yksityiset toimijat.

Eteläpohjalaiset ihmiset, miljööt ja maisemat ovat päässeet esille suomalaisissa elokuvissa ja erilaisia kuvausryhmiä työskentelee maakunnassa säännöllisesti. Hullunrohkeat Duudsonit ovat nousseet kansainväliseen maineeseen elokuva-, video- ja tv-sarjatuotannoillaan.

Kansainvälistä yhteistyötä ja toimintaa on useilla kulttuurin toimijoilla ja useissa kunnissa. Kansainvälistyminen tarjoaa paljon mahdollisuuksia kulttuurin kehittämiseksi ja kehitettävää ja haasteita on yhä. Kulttuuri ja taide ovat myös erinomainen väylä kotouttamiselle. Kulttuurin kansainvälistyminen vaatii verkostoja ja yhteyksiä, yhteistyötä, taloudellisia resursseja, tiedotusta, neuvontaa ja erilaisia toimenpiteitä.

8.

KANSAINVÄLISTYVÄT KANSALAISET

TAVOITE

Eteläpohjalaisten integrointi kansainväliseen yhteistyöhön ja vuorovaikutukseen aktiivisemmin ja avoimemmin.

KEHITTÄMISKOhteet

- kansainvälisen kansalaistoiminnan rahoitukseen ja hallintoon liittyvän neuvonnan, tuen ja tiedottamisen aktivointi
- toiminnan tulosten tekeminen näkyväksi
- toiminnasta tiedottamisen tehostaminen ja monipuolistaminen
- ystävyyskuntatoiminnan aktivoiminen ja uudistaminen tavoitteelliseksi toiminnaksi tukemaan kulttuuri-, yritys- ja kansalaistoimintaa
- ystävyysseurojen toiminnan uudistaminen, seurojen näkyvyyden lisääminen, keskinäinen verkostoituminen ja yhteistyö esim. tiedottamisessa

TOIMENPIDE-EHDOTUKSIA

Järjestöt ja -yhdistykset lisäävät kv-toimintansa näkyvyyttä

Kansalaisjärjestöt ja -yhdistykset lisäävät kansainvälisen toimintansa näkyvyyttä ja vahvistavat kansainvälisyyden erityis- tai läpäisyteemoja toimintasuunnitelmissaan toimintansa tavoitteisiin soveltuvilla tavoilla.

Toimintaan on mahdollista hakea tukea esim. Kansalaisten Eurooppa-ohjelmasta tai Leader-ryhmiltä.

VASTUUTAHO: kansalaisjärjestöt

Kunnat aktivoivat ja kehittävät ystävyyskuntatoimintaansa

Kunnat aktivoivat ja kehittävät ystävyyskuntatoimintaansa yhteistyössä maiden välisten ystävyysseurojen, koulujen ja oppilaitosten, kulttuuritoimijoiden sekä yritysten kanssa luoden samalla kasvupohjaa muulle kansainväliselle yhteistyölle, kuten henkilö- ja opiskelijavaihto, tapahtumat, kehittämishankkeet tai kauppa.

Toimintaan on mahdollista hakea tukea esim. Kansalaisten Eurooppa-ohjelmasta tai Leader-ryhmiltä. Myös Euroopan alueiden ja kuntien neuvosto CEMR:in twinning -toimintaan osallistuminen tukee ystävyyskuntatoiminnan kehittämistä.

VASTUUTAHO: kunnat, ystävyysseurat, oppilaitokset, kulttuuritoimijat, yritykset

Kansalaistoimintaa tukevia kehittämis- ja resursointimahdollisuuksia tehdään tunnetummiksi

Kansalaistoimintaa tukevia kehittämis- ja resursointimahdollisuuksia tehdään aktiivisesti tunnetummiksi kunnille, yhdistyksille ja järjestöille ja tuetaan niitä mahdollisuuksien hyödyntämisessä.

VASTUUTAHO: Etelä-Pohjanmaan liitto, Leader-ryhmät, kunnat, yhdistykset ja järjestöt

ETELÄPOHJALAISIA TOIMII JO AIEMMIN KÄSITELTYJEN KANSAINVÄLISTYMISEN TEEMOJEN PARISSA työ- ja asiakasrooleissa. Niiden lisäksi tai sijaan kansainväliseen toimintaan ja yhteistyöhön voi osallistua ja vaikuttaa omaehtoisesti kansalaisroolissa – kuntalaisena, kyläläisenä, asukkaana tai muun yhteisön jäsenenä. Kansalaisvaikuttaminen voi olla sekä kotokansainvälistymistä että Suomesta ulospäin suuntautuvaa yhteistyötä. Se voi olla myös osa mitä tahansa toimintaa mihin kansalaiset omaehtoisesti osallistuvat ns. läpäisyteemana tai suunnitelmallisemmin ja tavoitteellisemmin toteutettuna.

Kotokansainvälistymisestä helpoiten mieleen nousee kielten opiskelu, mutta kielitaito ei ole tärkein elementti vieraisiin kulttuureihin tutustumisen kursseilla, luennoilla tai tapahtumissa, maahanmuuttajien tukihenkilö- ja ystävätoiminnassa tai kummi- ja hyväntekeväisyystoiminnassa. Julkiset tahot, kuten kunnat ja seurakunnat, järjestävät paljon omaehtoista toimintaa mihin liittyy kansainvälisyys ja mikä usein tarjoaa myös luontevia ja arkisia kohtaustiloja kantasuomalaisille ja ulkomaalaistaustaisille henkilöille. Kaikille avoimia ovat esim. kirjastojen, kulttuuripalvelujen, kansalaisopistojen ja liikuntapalvelujen näyttelyt, vierailut, tapahtumat ja ryhmätoiminta missä on kansainvälisiä teemoja.

Kansalaisten kansainvälistymisen erityisryhmä ovat Suomeen adoptoidut ulkomaalaistaustaiset henkilöt, jotka kasvavat suomalaisina suomalaiseen yhteiskuntaan, mutta poikkeavat ulkonäkönsä vuoksi kantasuomalaisista ja joutuvat siksi usein kohtaamaan ulkomaalaisvastaisuutta ja ennakkoluuloja²⁶. Heille ja heidän perheilleen ei ole tarjolla erityistä sosiaali- ja mielenterveyspalveluiden tukea, vaan he ovat vertaistuen varassa. Suhde adoptoidun henkilön lähtömaahan ja sen kulttuuriin muodostuu perhe- ja henkilökohtaisesti, mutta mahdollisuus muodostaa yhteys myös lähtömaan kulttuuriin tukee sopeutumista varsinaiseen kotimaahan.

Suomesta ulospäin suuntautuva kansalaistoiminta organisoituu sekin osin julkisten toimijoiden kautta, mutta pääsääntöisesti järjestöjen ja yhdistysten työnä ja hanketoimintana.

26 <https://yle.fi/uutiset/3-5644358>

8.1. Kuntien ystävyyskuntatoiminta

27 Selvitys ystävyyskuntatoiminnasta Etelä-Pohjanmaalla 2015. Etelä-Pohjanmaan liitto

YSTÄVYYSKUNTATOIMINNALLA "TARKOITETAAN YLEENSÄ KAHDEN ERI MAASTA OLEVAN kaupungin tai kunnan useimmiten allekirjoitettuun sopimukseen perustuvaa kestävästä yhteistyösuhteesta. Ystävyyskuntatoiminta on yleensä teemoitettua toimintaa, jossa kunnat vaihtavat ja välittävät tietoa ja kokemuksiaan kunnan eri toiminta-alueista, vierailevat eri delegaatioiden voimin, osallistuvat tapahtumiin sekä vaihtavat koululais- ja nuorisoryhmiä keskinäisen oppimisen lisäämiseksi."²⁷

Eteläpohjalaisille kunnille tehdyn kyselyn mukaan niiden ystävyyskuntasuhteiden aktiivisuus vaihtelee suuresti. Joissakin kunnissa ystävyyskuntasuhteet ovat lähes kokonaan hiipuneet tai unohdettu, osassa toiminta on aktiivista ja pienessä osassa hyvin aktiivista. Ystävyyskuntasuhteiden hiipumiseen pääasiallisia syitä ovat suhteiden henkilöityminen ja muuttuminen henkilöiden vaihtuessa sekä osaamisen ja ajan puute, koska kansainvälisiä asioita kunnissa yleensäkin hoidetaan osa-aikaisesti eikä siihen kohdenneta erityisiä resursseja. Yhteistyömuotoja ovat perinteisesti olleet pääasiassa kuntien väliset vierailut eri teemoihin liittyen (kulttuuri, koulutus, elinkeinoelämä) ja erilaisilla kokoonpanoilla.

8.2. Maiden välinen ystävyysseuratoiminta

YSTÄVYYSSEUROJEN LIITTO RY:N MUKAAN "SUOMESSA TOIMII YLI 100 YSTÄVYYSSEURAA, JOTKA kukin hoitavat ystävyys- ja kulttuurisuhteita ystävyysmaansa kanssa. Yhdistyksen tehtävänä on edistää jäsenyhdistystensä toimintaedellytyksiä ja ylläpitää suhteita niihin yhteisöihin, jotka toimivat maailman eri kansojen välisen ymmärtämyksen ja yhteistyön hyväksi. Ystävyysseura pyrkii toiminnallaan myös kiinnittämään viranomaisen ja suuren yleisön huomiota kansainvälisen ystävyysseuratoiminnan tärkeyteen." Ystävyysseurojen liitolla on 61 jäsenjärjestöä, joilla taas on omia paikallisyhdistyksiä. Esimerkkinä kunnan ja ystävyysseurojen yhteistyöstä Seinäjoen kaupunki toteutti vuosina 2017–2018 Kansainvälistä asukastoimintaa -hankkeen Leader Liiverin ja Manner-Suomen maaseudun kehittämisohjelman tuella.

Eri maiden paikallisyhdistyksiä toimii myös Etelä-Pohjanmaalla. Parhaiten niistä löytää tiedot hakemalla maa- ja paikkakuntaakohtaisesti Patentti- ja rekisterihallituksen Yhdistysnetistä.

8.3. Kansalaistoiminnan rahoitus ja tuki

KANSALAISTEN EUROOPPA (EUROPE FOR CITIZENS) – EUROOPAN UNIONIN KANSALAISSOHJELMASTA rahoitetaan hankkeita, jotka tukevat aktiivista kansalaisuutta ja rohkaisevat kansalaisia osallistumaan päätöksentekoon. Sen tavoitteena on edistää suvaitsevaisuutta ja rakentaa monimuotoista ja monikulttuurista Eurooppaa sekä rohkaista eurooppalaisia toimielimiä ja osallistujamaiden kansalaisia, kuntia ja kansalaisjärjestöjä keskinäiseen vuorovaikutukseen. Ohjelmasta myönnetään hanketukia ja 1–4 -vuotisia toimintatukia. Siihen voivat osallistua kaikki Euroopan kansalaisuutta ja yhdentymistä edistävät sidosryhmät, erityisesti:

- paikalliset ja alueelliset viranomaiset ja niitä edustavat järjestöt,
- EU-politiikan tutkimusorganisaatiot (ajatushautomot)
- erilaiset järjestöt ja yhdistykset kuten esimerkiksi kulttuuri-, nuoriso-, liikunta-, ammatilliset järjestöt sekä koulutus- ja tutkimusjärjestöt.

Ohjelma jakautuu kahteen osaan:

1. Eurooppalainen muistiperintö ja
2. Demokraattiseen toimintaan osallistuminen ja kansalaisvaikuttaminen;
Kuntien välinen yhteistyö (*Town Twinning*),
Kuntien tai alue- ja paikallishallinnon väliset verkostot (*Networks of Towns*)
sekä Kansalaishankkeet (*Civil Society Projects*).

Suomessa toimii

yli **100** ystävyysseuraa

Ystävyysseurojen liitolla

61 jäsenjärjestöä

Euroopassa toimii

noin **2 600** Leader-ryhmää

LEADER-TOIMINNAN perusajatus on paikallinen toiminta ja paikallisten ihmisten tukeminen kotiseutunsa kehittämisessä omista lähtökohdistaan, omien ideoidensa ja tarpeidensa pohjalta. Leader-ryhmän toiminta-alueella toteutettavien hankkeiden lisäksi on mahdollista hakea rahoitusta myös kansainvälisiin hankkeisiin.

Kansainvälisten Leader-hankkeiden tavoitteena on, että toimijat eri maissa oppivat toisiltaan mahdollisimman paljon. Toisilta opittuja käytänteitä ja esimerkkejä tuodaan osaksi omaa toimintaa – ja päinvastoin. Euroopassa toimii noin 2 600 Leader-ryhmää ja ne auttavat löytämään sellaiset yhteistyökumppanit Euroopasta, joiden kanssa yhteistyö on hyödyllistä kaikille osapuolille. Kansainvälisissä hankkeissa kumppaneina voivat olla Leader-ryhmät tai näiltä rahoituksen saavat hanketoimijat, kalatalousryhmät sekä maaseutualueilla toimivat Leader-tyyppiset ryhmät ja yhteisöt Euroopan unionin ulkopuolella.

Rahoitusta voivat hakea esimerkiksi yhdistykset, alle 10 henkilötyövuotta työllistävät yritykset, kunnat, oppilaitokset ja säätiöt, kun hanke hyödyntää paikallista, ihmisten omaa asiantuntemusta ja osaamista oman alueen parhaaksi. Pääosa rahoituksesta tulee Euroopan unionin maaseuturahastosta mutta myös kunnilta ja valtiolta. Leader-rahoitusta voi hakea yleishyödylliseen kehittämis- tai investointihankkeeseen sekä yrityshankkeeseen 20–90% kuluista. Rahoitettavien hankkeiden tulee vastata Leader-ryhmän kehittämisstrategian tavoitteita.

SUOMALAISTEN KANSALAI SJÄRJESTÖJEN JA SÄÄTIÖIDEN on mahdollista hakea tukea myös ulkoministeriöltä kansalaisjärjestöjen kehitysyhteistyötoimintaan, kuten hankkeisiin, viestintään ja globaalikasvatukseen.

Lisätiedot: <https://um.fi/kehitysyhteistyon-rahoitus-suomalaisille-jarjestoille-ja-saatioille>

Erityisesti nuorille kohdennettu kansainvälistymisen tuki:

Euroopan unionin Erasmus+ -ohjelman Youth in Action -osio

Toiminta on suunnattu nuorille ja nuorisotyöntekijöille. Se kehittää nuorisoalan yhteistyötä ja nuorisotyön laatua sekä tukee nuorisopolitiikan uudistamista. Lisäksi se edistää nuorten ja nuorisotyöntekijöiden liikkuvuutta.

Euroopan solidaarisuusjoukot

Toimintaan kuuluvat:

- Vapaaehtoistoiminta^A, missä nuori toimii vapaaehtoisena jossakin voittoa tavoittelemattomassa ja paikallista yhteisöä hyödyttävässä hankkeessa. Vapaaehtoistoiminta antaa nuorelle kokemuksen siitä, millaista on työskennellä yhteisen asian hyväksi sekä tarjoaa nuorelle mahdollisuuden oppia uusia taitoja.
- Solidaarisuusprojektit ovat nuorten itsensä ideoimaa ja toteuttamaa solidaarisuustoimintaa. Solidaarisuusprojektien tarkoituksena on parantaa nuorten vaikutusmahdollisuuksia sekä rohkaista nuoria aktiiviseen kansalaisuuteen.
- Työ- ja harjoittelupaikat^B. Euroopan solidaarisuusjoukot tarjoaa nuorille mahdollisuuden palkkatyöhön tai harjoitteluun Euroopassa. Tavoitteena on antaa nuorille kokemusta työelämästä ja parantaa nuorten työelämätaitoja.

Nordjobb

- Nordjobb työskentelee liikkuvuuden lisäämiseksi pohjoismaisilla työmarkkinoilla ja kieli- ja kulttuuritietämyksen parantamiseksi Pohjoismaissa. Ohjelmaan osallistuvat tahot mahdollistavat nuorten vapaan liikkumisen Pohjoismaissa ja tarjoavat nuorille mahdollisuuden työskennellä rajoja ylittävästi.

^A <http://www.cimo.fi/ohjelmat/euroopansolidaarisuusjoukot/vapaaehtoistoiminta>

^B http://www.cimo.fi/ohjelmat/euroopansolidaarisuusjoukot/harjoittelu_ja_työ

LÄHTEET

- 1 Etelä-Pohjanmaan tulevaisuuden eväät -
Maakuntasuunnitelma 2040 & maakuntaohjelma 2014-2017
- 2 Etelä-Pohjanmaan maakuntaohjelma 2018-2021
- 3 Tavaroiden ulkomaankauppa maakunnittain vuonna 2018 (1-6). Tulli.
- 4 PK-yritysbarometri, syksy 2018. Alueraportti, Etelä-Pohjanmaa. Suomen Yrittäjät.
- 5 Tilastokeskus. Väestömuutokset kunnittain Etelä-Pohjanmaalla 31.12.2017
- 6 Etelä-Pohjanmaa Työllisyyskatsaus marraskuu 2018.
Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- 7 Etelä-Pohjanmaan strategiset vaikuttamisen kärjet 2019-2020
- 8 Kansalaisuudet Etelä-Pohjanmaalla 2017. Tilastokeskus
- 9 Väestörakenne, Väkiluku sukupuolen mukaan alueittain sekä
väestömäärän muutos 31.12.2017. Tilastokeskus
- 10 Ulkomaalaistaustaisten osuus maakunnittain 2017. Tilastokeskus.
- 11 Keskeiset käsitteet. Kotouttaminen.fi
- 12 Laki kotoutumisen edistämisestä 30.12.2010/1386
- 13 Eteläpohjalainen maahanmuuttajien koulutuksen ja kasvatuksen strategia 2017
- 14 <https://kansalaisopistojenliitto.fi/blog/tag/umako/>
- 15 Yrittäjänä Suomessa. Maahanmuuttajataustaisten yrittäjien kokemuksia.
Bloigu, K. Magma-studier 1/2014. Ajatushautomo Magma.
- 16 Kansainvälistymisen toimintaohjelman arviointikysely, joulukuu 2017.
Etelä-Pohjanmaan liitto
- 17 Seinäjoen kaupungin perusopetuksen ja lukiokoulutuksen kansainvälistämisen
strategia 2017-2022. Seinäjoen kaupunki
- 18 Eteläpohjalainen esiopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016
- 19 Eteläpohjalainen perusopetuksen opetussuunnitelma 1.8.2016
- 20 Yhdessä enemmän - kasvua ja uudistumista Suomen matkailuun.
Matkailun tiekartta 2015-2025. Työ- ja elinkeinoministeriö.
Elinkeino ja innovaatio-osasto 16.1.2015
- 21 Tilastokeskus 4/2018
- 22 Tilastokeskus 4/2018
- 23 KV-matkailun ja markkinoinnin edistämissuunnitelma Etelä-Pohjanmaalla v. 2018-2019.
Kortesluoma A. Matkailu kansainvälisille portaille -hanke.
- 24 KV-matkailun ja markkinoinnin edistämissuunnitelma Etelä-Pohjanmaalla v. 2018-2019.
Kortesluoma A. Matkailu kansainvälisille portaille -hanke.
- 25 Etelä-Pohjanmaa - Jotakin parempaa. Kulttuuristrategia 2015-2020.
Etelä-Pohjanmaan liitto
- 26 <https://yle.fi/uutiset/3-5644358>
- 27 Selvitys ystävyyskuntatoiminnasta Etelä-Pohjanmaalla 2015. Etelä-Pohjanmaan liitto

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
REGIONAL COUNCIL OF SOUTH OSTROBOTHNIA

WWW.EPLIITTO.FI

